

LELKIPÁSZTOR

EVANGÉLIKUS LELKÉSZI SZAKFOLYÓIRAT

SZERKESZTŐBIZOTTSÁG:

D. KAPI BÉLA

elnöklete alatt

TURÓCZY ZOLTÁN
KARDOS GYULA

KEMÉNY LAJOS
JÁROSI ANDOR

FELELŐS SZERKESZTŐ ÉS KIADÓ:

MOLITÓRISZ JÁNOS

1942 OKTÓBER HÓ

XVIII. évfolyam 11. szám

TARTALOM:

CSENDEN ISTEN ELŐTT. *Szabó József*: Meddő orthodoxia. — A DOLGOZÓSZOBÁBAN. *Ferdinánd István*: Küzdelem a szellemi szekularizmus ellen. *Veöreös Imre*: Az egyházi esztendő a szószéken. — ÖSSZEKULCSOLT KÉZZEL. *Harmati Béla*: Imádkozzunk együtt. *Joób Olivér*: Imádságok a finn agendából. — SZÓSZÉKEN: *Urbán Ernő*: Élő gyülekezet — imádkozó gyülekezet. Közösség a gyengékkel. Kiki engedelmeskedjék a maga helyén. Épülő gyülekezet. Reformáció ünnepe. — BÖLCSŐTŐL A KOPORSÓIG. *Bakay Péter*: Esketési beszéd. — KATEDRÁN. *Sólyom Jenő*: A reformáció lényegének és középponti üzenetének érvényesítése vallástánításunkban. — MAGUNK KÖZÖTT. *Kapi Béla*: Papok a főpap előtt. — KÖNYVTÁRBAN. Könyvismertetés.

MEGJELENIK MINDEN HÓNAP ELEJÉN

Előfizetési ára egy évre 10 pengő. Lévitáknak és segédlelkészeknek 5 pengő, vallástánító lelkészeknek 6 pengő.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Cellődmölk, Ostffy-tér 7.

Postacsekkszám: 11.576.

Kérem lelkész társaimat, szíveskedjenek az evangélikus egyházközségek, egyházmegyék történetét tartalmazó könyvek (emlékfüzetek) könyvészeti adatait velem közölni. Ha tehetik, küldjék el ajándékol magát az iratot is az Evangélikus Hittudományi Kar magyar protestáns egyháztörténelmi szemináriumának (Sopron, Deák-tér 80.). Ha nem küldhetik el ajándékol, szíveskedjenek közölni, hogyan (hol s mennyiért) lehet ez iratot megvásárolni.

SÓLYOM JENŐ
egyet. tanár.

Új könyvek:

D. KAPI BÉLA: Papok a Főpap előtt.

A MELE gyenesdiási lelkészkonferenciáján 1941 augusztus 25—29. napjain tartott előadások. Olyan könyv, amelyből minden nap el kell olvasni egy-egy fejezetet. Nagy segítségünkre van abban, hogy papi hivatásunk felelőségében elmélyedjünk és megerősödjünk. Megrendelhető a Harangszónál.

SCHOLZ LÁSZLÓ: Inségeseknek szabadítója.

Prédikációs kötet.

Lapunk e számában a „Könyvtárban“ rovat alatt ismertetjük. Kapható a hazai könyvkereskedésekben és a kiadónál: Főb. Evangélikus Diakonissza Egyesület könyvkereskedése, Bpest, VII., Damjanich-u. 25/a. Ára 6.20 P.

RUTTKAY MIKLIÁN GÉZA: Isten a mi oltalmunk

című imakönyvét kiadta az „Üzenet“ c. országos ev. szóróványlap. A frontkatonák imakönyve. Terjesszük, juttassuk el katonáinknak. Ára 40 fillér. Beszerezhető az „Üzenet“-nél, Kecskemét, Luther-palota.

„Pénz és lélek“ címen

ezúttal III. kiadásban jelent meg Gotthelf Jeremiás elbeszélése, amelyet *Kutas Kálmán* szombathelyi lelkész ültetett át magyar nyelvre s eddig két alkalommal az „Üzenet“ adott ki. A mű hasznos volta mellett mi sem tesz jobb bizonyosságot, mint hogy ezt a III. kiadást is meg kellett jelentetni. Ára: 40 fillér. Kapható a protestáns könyvkereskedésekben, az egyházi iratterjesztésekben és a kiadó egyesület könyvkereskedéseiben. Rendelhető: Főb. Evangélikus Diakonissza Egyesület Könyvkereskedésénél, Budapest, VII., Damjanich-u. 25/a.

Papi bűnök.

11. Meddő orthodoxia.

Lukács 10, 31—32.

Ez a pap nem történeti személy, példázatbeli költött alak. De éppen ez mutatja, hogy sok *ilyen* pap volt. S hogy én is lehetek *ilyen*. Hiereüs, sacerdos, méltóságos tartású szent személy, kinek kisujjában van szakmájának minden csinja-binja, csak éppen szociális érzéke nincs. Tele a feje, de üres a szíve. Betűrágó áldozár, aki meghal egy jottáért, de az útszéli félholt nyöszörgése elől — *antiparélthen* — átment a *másik* oldalra. *Meddő orthodoxia!*

A *hiba* nem az orthodoxiában van. „A papnak ajkai *örzik* a tudományt.“ Kötelességünk az orthodoxia. Lángpallossal kell vigyáznunk a *tiszta tanra*. Kínos pontossággal ügyelek szolgálatom jórendjére, teológiai álláspontom elegyítetlenségére. Nem tanulhatok eleget, hogy igehirdetésem tisztuljon. Reformátori örökségem mindétig tusázni a külső és belső eretnekséggel.

*De!!! Szobatudós nem lehetek! Híveim fontosabbak könyveimnél! Egyetlen jó szó sokszor többet ér órás prédikációknál! Pársoros ajánlólevél megírása néha fontosabb lehet ragyogó doktori értekezés megírásánál. Magában a legpallérozottabb orthodoxia is meddő! Nem üdvözít! Szociális síkban roppant felelősség és tengernyi elhanyagolt kötelesség vár! Jaj nekem, ha orthodoxiám csak *elmélet!!**

Papok! Le az elefántcsonttoronyból!!!

Szabó József
győri lelkész.

A dolgozószobában.

Küzdelem a szellemi szekularizmus ellen.

(Karácsony Sándor: A könyvek lelke, 1941. Exodus, olvasása közben.)

A szekularizmus az evilági életforma felülkerekedése. Tiltakozik minden Isten felől jövő életkövetelmény ellen, melyet jogosulatlanak vagy időszerűtlennek tart. Burkoltan, vagy nyíltan emancipálni akarja köz- és magánéletünket a vallásosság alól.

Kettéválik s párhuzamosan egymás mellett folyik vallásos és mindennapi életünk, hitbéli kérdésekben is evilági megoldásokat hajszolunk. (Hívő egyháztagok lelki bajokban idegorvoshoz, grafológushoz, szerkesztői üzenetekhez, spiritisztához, sőt jósnőhöz fordulnak.) Bizonyos bűnöket kezünk természeteseznek találni (meg nem fizetett munka elfogadása, hamis előmenetel, protekció igénybevétele, a paráznság egynémely modern formái stb.). A szekularizmus egyházunk belső övezetét is megtámadta. Az igehirdetés bibliai műnyelven tartott szónoklattá lett igen sok esetben (jellemző nagyon ez a szóalkotás: próbaszónoklat), a vallástanítás bizonyos tananyag elvégzésévé, (ahol másod- vagy tizedrendűvé lett az, hogy vajjon a tanítvány hitében is gyarapodott-e), a lelkipásztori látogatás és gondozás vizitté (sokszor nemcsak a hívő, hanem a lelkész részéről is).

A modern pogányság a szellem fegyvereivel is küzdelemre kelt a keresztyénség ellen, igyekszik azokat kisajátítani s velük is törni az útát vezető értelmiségünk agyában, lelkében. Már-már tért nyert úgyannyira, hogy ha visszahúzódunk s átengedjük a terepet, legalább is értelmiségünk, egyházunk számára hosszú időre elveszett. Jelen esetben a szekularizmust és az ellene való küzdelmet a szellemi élet, közelebről a tudomány területén vesszük vizsgálat alá.

Korunkban a tudomány nem mindig elégszik meg azzal, hogy törvényszerűségeit kutassa és ezek rendszerét közölje. Egyre gyakrabban történik meg, hogy a tudomány művelője tudománya végső és legvégső (filozófiai és teológiai, vallási) megalapozását is el akarja végezni, legalább részben, részletmunkáján belül. A megelőző korban az ilyesmit illetéktelen beavatkozásnak minősítették a filozófia és a teológia részéről, ma azonban ezt egyre természetesebbnek kell tartanunk. Korunkban ugyanis megingott számunkra az a biztosnak, megingathatatlanak hitt alap, mely a tudományt tudománnyá teszi s a vallással, világnézettel szemben oly élesen elválasztja. Az általános relativizmus korát éljük. Relativizálódtak immár a tudomány legszilárdabbnak hitt pillérjei, a logika törvényei, észjárásunk, evidenciánk eddigi módjai, egész kultúránk alapformája. Nem beszélhetünk többé tulajdonképpen kultúráról, csak kultúrákról, nem logikáról, hanem logikákról, s ennek megfelelően nem a tudományról, hanem mindig csak egy bizonyos kultúrformában élők, egy bizonyos logika szerint gondolkodók tudományáról, amely más kultúrformában élők és más logika szerint gondolkodók számára érthetetlennek fog feltűnni, de legalább is zavarosnak és éppen nem evidensnek. Az eddigi tudomány, az oly büszke múlt századi „egzakt” tudomány legbiztosabb igazságai is csak a maguk koordináta-rendszerének határain belül bírnak érvénnyel, igazságuk menten meg-

dől, abban az értelemben, hogy nem lesz már feltétlen érvényes, ha a mögötte levő koordináta-rendszert, kultúrformát, mint alapmagatartást megváltoztatjuk. Éppen azért akar maga a tudomány is számot adni arról az alapmagatartásról, melynek intellektuális vetülete. Úgy érzi, hogy magához a tudományosságához tartozik ez hozzá, különben felfedezett igazságainak érvénye felől bizonytalanságban hagyna. Sőt van olyan tudós, aki ismeret-rendszerének végső, filozófiai megalapozásán túlmenően még legvégső, vallási megalapozását is keresi s megadja. Ilyen legvégső, tehát már a filozófiai is túlmenő megalapozás volt a mult század „természet-tudományi világnézete“, „mechanikai világképe“, „történelmi materializmus“ éppúgy, mint korunk faji mithosza.

A szellemi szekularizmus lép fel és nyomul előre minden olyan esetben, mikor a tudomány ilyen legvégső, vallási megalapozást akar adni ugyanakkor, mikor a ker. teológia nem ismeri fel kellő mértékben azt a feladatát, hogy ezt a munkát tulajdonképen neki kellene elvégeznie.

A tudósok között is akad manapság — bár elég ritkán — olyan, aki a maga tudományának a keresztyénség szellemében keresi és találja meg legvégső, vallási megalapozását. Az ilyet a teológusnak is a legnagyobb figyelemmel és ellenőrzéssel kell kísérnie s számon tartania. Ezeknek a ritka tudósoknak egyike Karácsony Sándor.

A Könyvek lelke c. művében az irodalom-tudomány paradigmáján kísérhetjük szemmel azt a törekvését, hogy tudományát teológiailag megalapozza. A megelőző kor irodalom-tudománya a megfejtendő irodalmi jelenségben minél több kézzelfogható, egyszerű részelemet igyekezett felfedezni. (Arany Toldi-jának megértésénél kereste az irodalmi hatásokat, összehasonlítgatta Ilosvai munkájával, kutatta azokat az elemeket, amelyek a költő életéből szívódtak bele stb.) Hitte, hogy a komplex irodalmi jelenséget végül is felbonthatja elegendő számú részelemre, ill. ezek összegére, nem azért, hogy e részelemek összegére való felbontásnál is annál inkább lássa a teremtő génusz művének megfoghatatlanságát, hanem abban a hitben, hogy az összerakott elegendő számú részelemben kimerítheti, megfoghatja a titkot, a teremtő génusz misztériumát. Ez az analitikus tudomány, éppen azért, mivel a megfoghatatlant akarta megfogni, csődbe, válságba jutott. Karácsony Sándor terminológiájával kifejezve: „Jel és jelkép társaspszichológiai és társaslogikai értelemben egyaránt transzcendensek.“ „Ne kérd tovább a titkot, mit jótékonyan takart el istenkéz vágyó szemedtől — mondja a Szép. Az Igaz hozzát teszi még, hogy hiába kérded úgyis. Ignorabimus.“ (86. és 87. lp.) Szellemi jelenség sohasem érhető meg maradék nélkül és úgy, hogy részelemeire bontjuk s ezeket azután újra összerakjuk. Szükségképen kellett csődbe jutnia ennek a tudománynak (nem azért, mivel a részelemeket kianalizálta, ez a tudomány örök módszere marad), mert a génusz titkát akarta megfogni módszerével s ezzel azt abszolúttá, vallási jellegűvé tette. Önmagát pedig ezzel — tudományos módon — Isten fölébe akarta emelni. Vállalkozása ezért csak kudarcúal végződhetett s kudarcra egy időre kompromittálta magát a módszerrel is, úgyhogy a mai tudományosság a közelmúlt analitikus kutatási módszerét leváltotta s az ú. n. szintetikus módszerrel cserélte fel.

A mai irodalom-tudomány az irodalmi jelenséget, mint egészet vizsgálja s igyekszik egy másik, felette álló nagy egész összefüggésébe állí-

tani: ily módon abból levezetni. Az irodalom lényege — Karácsony szerint — jelkép, mely analizálhatatlan. Arany költészetét is, mint jelképet, beállíthatjuk több, felette álló nagy egész összefüggésébe, de le nem vezethetjük egyikből sem s az összesből sem *maradék nélkül*. „Aki azt mondja, hogy Arany költészete az abszolutizmus korának, vagy költője neuraszténiájának, vagy az örök magyar parasztnak, vagy akár a magyar géniusznak a szimbóluma, az egy nagy kincsnek csupán egy-egy darabkáját szorongatja diadalmasan, zsákmány gyanánt a markában. Aki mindezt elismeri, sőt még többet összegyűjtött vagy nyilvántart ennél, az egy nagy kincset darabkáira igyekezett törni, de sem a darabok nem adják az egészet hiánytalanul, sem semmiképen nem jelentik együttvéve sem azt az értéket, amit egészben jelentettek volna.“

Ha maradék nélkül (abszolút módon) le akarnánk vezetni így egy irodalmi jelenséget, egy jelképet, azzal újra fel akarnánk oldani a misztikumot, azzal újra abszolúttá, vallási jellegűvé tennénk most már ezt a másik módszert is. Ez azonban nem fog sikerülni, hanem megismétlődik az előbbi eset: a tudománynak ez a formája is csödbe, válságba kerül s leváltódik. Vagy az előbbi forma tér vissza, vagy egy egészen új, mellyel újra kezdődik az előbbi eset. Ez a végtelenségig így menne, ha a tudomány felfedezte végső törvényszerűséget, jelen esetben Arany költészetét, mint jelképet bele nem állítjuk legvégső, ker. vallási megvilágításába, — amint Karácsony teszi a következőképen.

„Most kezdem sejteni költő-alakjának misztikusan nagyszabású arányait és költészetének szimbolikus, igazi jelentését. Élete: bizonyágtétel afelől, mivé építhet bennünket, gátlásokkal gyötört, sorsfordulatokkal reménytelenül csatázó, tálentomainkat szívesebben elásó, mint forgató, nyomorult bűnösöket titokzatos módon Isten kegyelme. Költészete záloga annak, hogy ez nem fikció, hanem valóság. Az Arany-mű csak akkor nem értelmetlen galimathász és azért klasszikus remek, ha téged is, engem is szeret Isten és mert még az unokáink unokáival is szent tervei vannak.“ (149. lp.) Legvégső fokon így a tudomány is Istenről való bizonyágtétté lesz. Ha pedig nem lesz azzá, akkor kikerülhetetlenül szekularizálódik. Harmadik út voltaképen nincs. Ha ugyanis a tudomány minden legvégső megalapozás nélkül, függetlenül, önmagában akarna megállani, akkor előbb-utóbb önmagát volna kénytelen abszolúttá tenni.

Az itt vázolt gondolatmenetbe illeszkednek bele Karácsony Sándor irodalomtudományi jellegű, teológiai ítéletei. Ezek közül a legfőbbek a következők: a tudomány és a költészet, a jel és a jelképrendszer Istennek általános kegyelmi ajándékai, „a költők és tudósok Isten törvényeit tisztelő nép“, a szép nem lehet hazug vagy rossz és megfordítva, stb. Mer beszélni a magyar írók Istenhez téréséről és következetesen vallhatja, hogy megtérésük s újjászületésük révén irodalmi műveik esztétikai és tudományos értékben is nyernek, megtisztulnak, szeplőtelenné, egyre inkább klasszikussá válnak.

Erre ő maga adja mindjárt a legillusztrálabb példát a szellemi élet egyes részeinek, egyfelől a kultúrformák, észjárások, nemzeti karakterek, másfelől a tudomány, költészet és vallás bizonyos autonómiáját valló felfogásával, mely egyenesen ker. vallásosságának eredménye. A magyar és nyugati kultúrforma, észjárás egyfelől, a költészet, tudomány és vallás

(nem az evangélium, hanem befogadásának emberi feltétele és szükségessége) másfelől, Isten általános kegyelmi ajándékai, a teremtő Isten teremtetési rendjéhez tartoznak. Éppen ezért nem keveredhetnek úgy, hogy egyik a másikat feloldja, vagy elmossa, elhomályosítsa magában. Isten teremtetéseit tiszteljük azzal, ha nem akarjuk egyiket sem elsikkasztani, egyiket a másik rovására érvényesíteni, hanem a maguk tisztaságában, bizonyos „autonómiájában“ meghagyva kristályosítjuk ki. Gazdag anyaggal és szemléletes leírásokkal sorolja és rajzolja fel az egyes lélekformák sajátos jegyeit. Bámulatra méltó eredetiséggel állítja fel azt a követelményt, hogy a magyar irodalmat csak magyar irodalomszemlélettel szabad megmérni és megítélni. Szemére veti az előtte járt irodalomtudománynak, hogy a magyar irodalomra a nyugati szemléletet alkalmazták, a tőle idegen szemléleti mód erőszakolásával iránta igazságtalanok voltak s értékeit sem ismerték fel, vagy lefokozták. Irodalmunkkal is ugyanazt tették, amit nyelvünkkel: nem azt keresték, hogy milyen, hanem, hogy milyen nem és aszerint ítélték meg. Csak azok az irodalmi művek állhattak meg irodalmi fórumuk előtt, melyeknek kettős megoldásuk volt, egy nyugati és egy magyar. A sajátosan magyar, de még a kettős megoldású remek alkotás is nyugatinak bizonyos mértékig mindig tökéletlen maradt. Eme felismerés alapján a magyar irodalom rehabilitációja és újraértékelése többé nem halasztható emberi, nemzeti s keresztyéni kötelességünk.

Nemcsak az egyes kultúrformák öntörvényében kell tisztelnünk és megbecsülnünk Isten ajándékát, de egy kultúrforma különféle megvalósulásaiban is (tudomány, költészet, vallás, erkölcs stb.). Ez azt jelenti pl. a gyakorlatban, hogy nincs poeta doctus, tudomány és költészet nem keveredhetik egymással, egymás rovására; az egyik jel-, a másik jelképrendszer s ha keverjük őket, képzavar, ill. stílusterés áll be. („Képzavar úgy szokott támadni, hogy a költő megpróbálja a tagolt képzeteket, az intuíció megragadta elemekből kialakult felfogást vissza-primitívesíteni, jelképpé hazudni s a tudományos világképen tesz erőszakot, mintha az pótolhatná belső világát.“ 48. lp.)

Még a vallás sem vehet erőszakot a kultúra többi alapformáin. Meggyőző erővel mutatja ki ezt Arany János és az Evangélium c. fejtegetésében. Aranyt érte az a vád, hogy költészete bibliai mérték alatt hiányosnak találhatik, mert nincs benne a megfeszített és feltámadott Krisztusról szóló bizonyágtétel. Az Isten megváltó kegyelméről szóló evangélium nem lépett bele a költő életébe életformálódó erőként, hogy költészetében is, mint ilyen nyilatkozzék meg. „Ne keverjük össze a kettőt — állapítja meg Karácsony Sándor — hiszen maga az evangélium is tiltakozik ilyesvalami ellen. Rész szerint van bennünk az ismeret és rész szerint a prófétálás, de mikor eljő a teljesség, a rész szerint való eltöröltetik. Arany János „ismerete“ épp oly rész szerint való, mint kritikusanak „prófétálása“ (az evangélium pedig teljesség), legfeljebb Arany János költészete nem is akar más lenni, mint ami rendeltetése: tükröz által, homályosan mutatni azt, amit csak akkor láthatni színről-színre, mikor a teljesség már valóságosan is elkövetkezett.“ (153. lp.) A költészet, melynek lényege a forma, lehet giccs, vagy ponyva, lehet műretek, de nem lehet keresztyén vagy nem keresztyén. Istenről, mint az ő általános kegyelmi ajándéka, akkor tesz bizonyágot, ha minél tökéletesebb annak, ami. Minden költészet, mint forma, pusztán azzal,

hogy szeplőtelenül, tisztán jeleníti meg a szépet, vallási jellegű, Istent dicséri; viszont tartalmilag szólhat akármily evangéliumi igazságokról, ha formailag (ami a költészet lényege) fűzfapoézis, Istent káromolja. Ez utóbbit különösen énekköltőinknek és énekeskönyveink szerkesztőinek kellene különösképen megszívlelniök.

Ezekben próbáltam megérzékeltetni, de korántsem kimeríteni Karácsony Sándor könyve *teológiai mondanivalóit*. Olyan területen tesz ő bizonyosságot Istenről, hová az egyház hivatalos képviselői részint el sem érnek, részint el sem érhetnek. *Theológusok* el nem végzett munkáit végezte el. Ma, mikor a gyülekezeti életben is egyre inkább igénybe kell vennünk nem-lelkészi képesítésű munkaerőket, Isten iránti hálával kell fogadnunk és hallgatnunk őt, aki az egyháznak egyik legveszélyeztetettebb és legnehezebb munka-terepén, a szellemi szekularizmus ellen vívott küzdelem frontján, segítségét és szolgálatát nekünk önként és ingyen ajánlja.

Ferdinánd István.

Egyházi esztendő a szószéken.

Szenháromság után 19. vasárnap.

A vasárnap jellege. Bűn és betegség, még inkább: *bűnbocsánat és testi gyógyulás* — e két téma körül forog az óegyházi evangélium (Máté 9, 1—8). Ez szab irányt az eisenachi perikópáknak.

A szószéki ige (Jakab 5, 13—20) **jelentése.** Az apostol levelének ebben a befejező részében — miként az előző fejezetekben — egymás mellé helyezett intéseket, tanácsokat találunk: Mi a keresztyén ember teendője szenvedésben (13/a. v.), örömben (13/b. v.), betegségben (14—18. v.), gyülekezete hitetlen tagjaival szemben (19—20. v.)?

1. 13. vers: *Szenvedésben és örömben*, az élet zivatáros és napsugaras óraiban egyaránt *Isten felé* fordul a hívő ember és Őelje viszi panaszát, boldogságát. — Nagyon „gyakorlati“ és mindig időszerű az igének ez az üzenete, mert az átkozódó szenvedés és az Istenről megfélemedező örvendezés az ember természetéhez tartozik. Ezzel szemben a keresztyén ember magatartása: a könyörgő-, ill. hálaadó *imádság*.

2. 14—18. vers: *Betegségben* a keresztyén ember él a gyülekezet testvéri szolgálatával: a betegágnál *érte mondott imádsággal* (14. v.) és *bűnvallásának meghallgatásával* (16. v.). Az akkori helyzetnek megfelelően az apostol a „gyülekezet véneit“, presbitereit említi. Ma a *lelkipásztorra* és a *gyülekezet hitben erős tagjaira* gondolhatunk. Őket *hívja* magához betegségében a keresztyén! (14. v.) — A *hitből való imádság erejét* többszörösen kifejezi igénk: 15/a. v.; 16/b. v.: „Nagy erő van az igaz ember buzgó imádságában“ (Czeglédy fordítás); 17—18. v.: a hozzánk hasonlóan bűnös ember, Illés próféta csodálatos meghallgatása is erre szolgál példaul.

Ezekben a versekben lehetetlen fel nem fedezni bizonyos *ószövetségi gondolkozásmódot*, ami a betegség és bűn közvetlen összekapcsolásában jelentkezik. Az ószövetség embere meg volt győződve, hogy a betegség egyes bűnök büntetése. Részben erre a gondolkodásra vihető vissza az apostol követelése, hogy a beteg vallja meg bűneit és így dobja le Isten elé betegsége okának a terhét. Ugyancsak ez a felfogás tükröződik, de csak feltételesen a betegért mondott imádság „hatásának“ illetén megjelölésében: „És ha bűnt követett is el, megbocsáttatik neki“ (15. v.).

Igénkben kísértő ószövetségi gondolkozás árnyékának becsületes felismerése azonban nem érinti előbb kifejtett üzenetének érvényességét. Mert Jézus a legnagyobb betegnek is először bűnbocsánatot hirdetett s csak azután következett egészségének kérdése (v. ö. mai ógyházi evangéliummal.) Bűnbocsánatra szorul reá betegségében is elsősorban a keresztyén ember s ezért lesz fontos számára az ehhez vezető út: a gyónás és az imádság.

Két római katolikus ízű mozzanatot is tartalmaz igénk. Az egyik az *olajjal való megkenés* (14. v.), ami nyilvánvalóan csupán a beteg felett mondott imádság velejárója volt, s jelentőséget nem ennek, hanem a hitből való imádságnak tulajdonítottak (v. ö. 15. versben: az imádság „tartja meg“ a beteget). A római katolikus egyház gyakorlata erre az ígére azért sem támaszkodhat, mert az „utolsó kenetet“ haldoklóra, menthetetlen betegekre alkalmazzák, itt pedig nem erről van szó. — A másik, evangélikus fülelnek idegen csengésű része igénknek: a *gyónás*. Aki azonban Luthert egy kicsit is ismeri, az tudja, hogy a személyes gyónás a testvérnek (gyónásnál a lelkipásztor is „testvérként“ szerepel) valódi evangélikus dolog.

3. 19—20. vers: *A gyülekezet tévelygő tagjai* után menni és őket a kárhozattól megmenteni — ez a hívő ember feladata és nem a káröröm vagy elzárkózás. „Isten gyermekei nem menekülnek a gonoszok társaságától, hanem magukkal viszik őket a mennybe“ (Luther). Ma, amikor népegyház voltunkból kifolyólag gyülekezeti tagjaink nagy része nem hiszi és nem vallja a keresztyén igazságot, különösképpen fontos igénknek ez az üzenete Isten gyermekeinek testvéri felelősségéről.

A textus belső szerkezete a *homiliali formát* ajánlja igehirdetésünknek. Menjünk tehát sorjában végig a perikópán! Ha minden áron egységbe akarnánk fogni igénket, a 13. verset leszámítva, a többi így foglalhatjuk össze: *Testvéri szolgálat a gyülekezet beteg és tévelygő tagjaival szemben*.

A *délutáni ige* (32. zsoltár 1—7) *jelentése*. A zsoltár hatalmas erővel leírja a *bűnmardosás* kínját (3—4. v.), amely a *bűn megvallásán* át (5. vers. — „Amíg elhallgatám...“ 3. v.) *Istennek a bűnbocsánatában* oldódik fel *boldogsággá és békességgé* (1—2. v.). Ezen az úton keresztyént zsoltáriró másokat is buzdító *bizonyosságot tesz a szabadító Istenről* (6—7. v.). Igénk azt a lelki utat fogja át, amit az ismert könyvcím kifejez: *Bűnmardosás és Isten békessége*.

Az *oltári* (János 9, 24—41), *szószéki és délutáni ige* *egysége*. A három perikópának nincsen szervesen és belsőleg összefűző egysége, de valamennyiben szó van a betegségről. (Az ószövetségi igében a bűn feletti győtrődés leírása összefonódik betegség leírásával.)

Szentháromság után 20. vasárnap.

A *vasárnap jellegét* a perikóparendekből meghatározni nem lehet.

A *szószéki ige* (Róm. 14, 1—9) *jelentése*. A *római gyülekezet életének konkrét kérdéséről* van szó. Voltak, akik keresztyénségükre hivatkozással tartózkodtak a húsevéstől (2. v.), továbbá vallási szempontból a napok között „különbséget tettek“ (5. v. — Esetleg böjt-napokra lehet gondolnunk). Végeredményben aszkéta jellegű keresztyén felfogással és életmóddal állunk szemben. A gyülekezet zöme ezt a magatartást tévelygésnek minősítette, az aszkéta-csoport viszont a többieket könnyelműséggel vádolta. A gyülekezetben így lelki szakadás következett be.

Pál álláspontja világos. „Hitben erősek“ és „hitben gyengék“ (14, 1 és 15, 1) különbségtétellel kifejezi, hogy a növényevő és egyes napokat ma már megállapíthatatlan módon kiemelő keresztyének nem jutottak el a hitnek külső dolgok fölé emelkedő szabadságára.

Még is megtiltja a vitatkozást a kérdésről (1/b. v.), megtiltja a másik lenézését vagy becsmérlését álláspontja miatt (3. v.), legfőképpen pedig követeli a hitben gyengéknek, általában egymásnak „befogadását“ a gyülekezetbe (1/a. v.).

Megokolásul hármat említ: 1. *Nincs jogom elutasítani azt, akit Isten „befogadott“, elismert magáénak.* (3/b. v. A szöveg értelme szerint itt éppen a „növényevőket“ figyelmezteti Pál, hogy Isten a „szabadabban“ élő keresztyéneket is „befogadta“. Ebből világos, hogy szakaszunk a gyülekezet mindkét irányától kölcsönösen kívánja egymás elismerését.)

2. A másik irányhoz tartozó *Urának, Krisztusnak felel magatartásáért. Nekem nincs jogom megítélni. Ura majd gondoskodik arról, hogy megállhasson az ítéletben.* (4. v.)

3. *Krisztusért, hitből történik mindegyik magatartás* (5/b—6. v.). „Miért nem fontos a különbség közöttük? Mert mindnyájan, aszkéták és szabadok, magatartásuk közben az Úr Jézusra néznek. Mindkét irány az Ő tetzésére, Tőle indítatva, Néki szolgálva és az Ő dicsőségére cselekszik úgy, ahogy cselekszik.“ (Althaus). *Az Úrra tekintés, a Néki szolgálás vágya mozgatja mindkét csoport meggyőződését és ez a döntő egység köztük.* — Ez a gondolat általános megállapításba torkollik az apostol fejtegetésében (7—9. v.): A keresztyén ember Ura életben és halálban Krisztus. Halála és feltámadása által lett azzá. *Néki él és Néki hal* (v. ö. Fil. 2, 17. II. Kor. 5, 8) a hívő ember. A „Néki élés“ található meg mindkét fajta keresztyén csoportnál és ez fűzi össze őket egy közösséggé a gyülekezetben. Annak ellenére tehát, hogy az apostoli tanítás a kétféle hitbéli felfogás között ismer *értékkülönbséget*, — követeli egymás „befogadását“ minden fenntartás, mellékgondolat és meggyőzési szándék nélkül.

(Megjegyzés: Az összefüggésből mindenki számára világos lehet, hogy milyen önkényes eljárást és textushamisítást követ el az az igehirdető, aki a 7. verset kiragadva a fejezetből esküvői beszédnek „alapjává“ teszi a „szokásos“ módon: A házasságban nem önmagatokért, hanem egymásnak és egymásért kell élnetek!)

Igehirdetésünk kialakításánál két dologra figyeljünk: a) Az egyház életében újra meg újra felbukkan a két irány: egyrészt a „világi dolgoktól“ kínosan óvakodó, másrészt azokat hitbéli szabadsággal élvező keresztyén ember típusa. Más vonatkozásban is adódnak felfogásbeli különbségek hívők között. *Különböző kegyességi típusok és keresztyén életformák vetélkednek egymással.* Gyülekezetünkben is vannak talán komoly hívők, akik bűnnek tartják a moziba, színházba járást, a divatos öltözködést, az irodalommal foglalkozást és így tovább. Velük szemben áll azoknak az irányra, akik komoly keresztyén hitük mellett élvezettel elszívznak egy-egy cigarettát, megisznak egy-egy pohár bort, kedvvel merülnek el egy-egy könyv olvasásába. Az első magatartásban lehetetlen fel nem ismernünk az örök pietista életformát, amely egészen sajátos „világ“-felfogással dolgozik. Isten igéje nem is hagy kétséget, hogy „a keresztyén ember hit által mindennek szabados ura“ (Luther). Mégis határozottan alkalmazzuk önmagunkra

és gyülekezetünk ilyen csoportjaira az igének fentebb kifejtett követelését: a közösség vállalását és egymás keresztyénységének fenntartás nélküli elismerését. Lássuk meg a Krisztusnak élés nagy azonosságában eltűnő apró formális különbségek jelentéktelenségét. Mindez természetesen csak arra az esetre áll, ha nem a hit igazi mivoltát érintő és veszélyeztető dolgokról van szó.

b) Gyülekezetünk egésze felé pedig lehet-e „gyakorlatibb“ téma, mint amit igénk ad: *életünk minden mozzanatában, az apró hétköznapi dolgokban is Krisztusra tekintés, Néki szolgálás, Reá figyelés*; életformánknak Iránta való engedelmisségben kialakítása; a *halálban is csak a hozzá közelebbivő kapu meglátása?*

A délutáni ige (Példabeszédek 2, 1—8) **jelentése.** Textusunk bölcsesség keresésére akar indítani (1—4. v.), amely az Istentől jön (6. v.); általa jut az ember Isten félelmére és ismeretére (5. v.). A bölcs = igaz = kegyesen élő embernek az Isten „valóságos jót“, üdvösséget tartogat (7—8. v.).

A Példabeszédek könyvének terminológiája és gondolatvilága nagyon messze esik az Újszövetségtől. Egyetlen újszövetségi fogalommal sem tudjuk például pontosan visszaadni azt, amit a „bölcsesség“ számunkra, keresztyének számára jelenthet. A könnyebb megértés kedvéért *Isten által megvilágított gondolkodásnak, lelkületnek* fordíthatjuk a fenti szövegben. V. ö. Jakab 1, 5—6. Valami halvány derengésben sejtethetjük itt azt, amit az Újszövetség világosan mond a Szentlélekről (Fendt).

Az oltári (János 15, 1—8), **szószéki és délutáni ige egysége.** A Krisztussal való közösség jelentőségét hangsúlyozza a keresztyén életfolytatásban az evangélium; „Nálam nélkül semmit sem cselekedhettek“, — de az epistola is: „Ha élünk, az Úrnak élünk.“ Az ószövetségi ige gyér és homályos szállal kapcsolható csak ehhez a gondolathoz.

Szentháromság után 21. vasárnap.

A vasárnap jellegét a perikóparendek alapján nem határozhatjuk meg.

A szószéki ige (Efez. 6, 1—9) **jelentése.** Az apostol ezekben a versekben gyülekezetének tagjait természetesen életviszonylatukban szólítja meg és beszél a *gyermeknek és szülőnek*, továbbá — a korabeli viszonyoknak megfelelően — a *rabszolgának és urának keresztyén magatartásáról*.

1. A *gyermeknek* az *engedelmisség* és a 4. *parancsolat* követelését hangsúlyozza (1—3. v. — A harmadik versre nem szabad hangsúlyt tennünk és belőle többet kiolvasnunk, mint amennyit a 4. parancsolat ígértének *újszövetségi* értelme megengedhet). A szófogadásnak az „*Urban*“, azaz *Krisztusért és Krisztus által* kell történnie.

2. A *szülők* neveljék gyermekeiket „*fegyelmezőssel és intéssel*“ (4. v. végének pontos fordítása). A nevelésnek is *Krisztusra* „*nézve*“ kell végbemennie („*az Úrnak a...*“ 4. v.).

3. A *szolgáktól* őszinte és komoly *engedelmisséget, szívből fakadó szolgálatot* kíván az ige, nemcsak szemre dolgozást. Munkájukat úgy kell végezniök, mintha *Krisztusnak* tennék („*mint a Krisztusnak*“, „*mint Krisztus szolgálói*“, „*mint akik az Úrnak szolgálnak*“, 5—7. v.). *Megint az „Ūr“ a keresztyén magatartás végső elvárója és bírója!*

4. A szolgálkkal való bánásmód az „urak“ részéről ugyancsak *Krisztusra tekintve történjék*, mint akik tudják, hogy nekik is Krisztus az Uruk, aki előtt eltűnik minden földi különbség (9. v.).

Hadd tegyünk két összefoglaló megállapítást: a) Az apostoli tanítás nem forradalmilag, külsőleg, hanem belülről akarta átformálni a világ rendjét. Így célozza igénk *belülről* a rabszolgaság megújítását is. Legyünk tisztában: nem társadalmi reformok követelése ma sem az egyház feladata, hanem a mai életkeretek között élő emberek *keresztyén magatartásának* hirdetése. Csak ez lehet az egyház szava az osztályellentétekben is.

b) *A keresztyén élet alapszabálya a Krisztusra tekintés!* Ez a döntő tényező a keresztyén ember másokhoz való viszonyában. Ez különbözteti meg a fenti utasításokat akármilyen emberi etikától.

Ne féljünk igehirdetésünkben ugyanolyan gyakorlatiasak és korszerűek lenni, mint volt annakidején Pál apostol. Jöjjön csak elő a gyermek és szülő viszonyának, a nevelésnek, a munkának, a munkaadó és munkás viszonyának égető kérdése, hogy megoldást nyerjen a Krisztus prédikálásában, amivé igénk minden ponton lesz. Mutassuk fel, hogy egyedül csak az teszi „keresztyénné“ a nevelést, a gyermeki engedelmisséget, a munkaadó és munkás viszonyát, s minden rendű-rangú munkát is, ha az „*Urban*“ történik. (Külön is láttassuk meg: igénkben megtalálható a leg-szolgaibb munkának is az a hatalmas értékelése, amit Luther annyira hangsúlyozott: a cselédlánynak a munkája is lehet és legyen istentisztelet, Istennek szolgálás. Egy-egy munkának a keresztyén voltát az dönti el, hogy úgy tesszük-e, mint akik az *Úrnak* szolgálnak vele!)

Az ószövetségi íge (II. Sámuel 7, 17—29) **jelentése.** A fejezet megelőző részében Isten Dávid királynak kijelentett ígéretét halljuk: utódainak országlása örökké fog tartani. *E r r e ad feleletet — hálaadó és könyörgő imában — igénk.*

Tartalma: Dávid alázata Istennek meg nem érdemelt kegyelmével szemben (18—22. v.); emlékezés Istennek népével véghezvitt csodálatos dolgaira (23—24. v.); végül könyörgés az adott ígélet beváltásáért (25—29. v.).

Textusunk sajátosan tükrözteti az Ószövetség kettős oldalát. Egyrészt nem más az, mint a „zsidók könyve“. Igénkben megmutatkozó zsidó hatalmi öntudathoz, Dávid házának és a zsidók országának dicsőséges fennállásáról szőtt zsidó reménységhez semmi közünk. Másik oldalról azonban igénk e téves gondolatok ellenére is hordozója a jövőndő képének: Dávidnak adott ígélet Krisztus Király uralmában teljesedett be és Izrael népének életében véghezvitt csodák sokkal fenségesebb értelemben sokszorozódtak meg az egyház megváltásában. — Textusunk Ézsaiás 55, 3-mal és Csel. 13, 34-gyel egy isteni gondolatsorozatot alkot. Ezért, csakis ezért lehet a miénk a fenti íge.

A keresztyén igehirdetés feladata e textusról elmondani, hogy az ígélet, amiért Dávid hálát ad és könyörög, igazában a *mi* számunkra látható; hogy a kegyelem, amely alatt Dávid megalázkodik, igazában *nekünk* valóság; hogy Isten csodálatos cselekvése népével, igazában *velünk*, az ő megváltottaival történt.

Az oltári (Márk 10, 13—16), **szószéki és délutáni íge** **egysége.** Nincs összefüggés közöttük.

Reformáció ünnepe.

Az ünnep jellege. Az egyetlen külön evangélikus ünnep tárgya: emlékezés Isten hatalmas cselekedetére, amelyet a reformációban, eszközei által, az egyházon véghezvitt.

A szószéki ige (I. Kor. 3, 11—23) jelentése. Textusunk háttérben a korinthusi gyülekezet *pártokra szakadása* húzódik meg. V. ö. 1, 10—12; 3, 4—5. A gyülekezeti csoportok egy-egy keresztyén egyéniségre esküdtek és ez a tény sok emberdicsőítésre (3, 21), mégtöbb versengésre (1, 11) adott alkalmat.

E pártoskodás ellen igénk a következőkben ad tanítást:

1. A gyülekezet fundamentuma Krisztus (11. v.). Reá építettek a keresztyén tanítómesterek. Csak az utolsó ítélet tüzeiben válik el, hogy kinek a munkája maradandó és kié semmitévő (12—13. v.). *Akkor* adja Isten a dicséretet is, a kárhoztatást is. Az ítélet tüzén keresztül maga az építő megmenekül, de munkája megég (14—15. v.). — *Hagyják hát a pártok az ítélettételt az utolsó nap nagy egyházi próbájára!*

2. A pártoskodók *megrontják az Isten templomát, az Isten jelenlétének helyét: a gyülekezetet* (16—17. v.).

3. *Emberi bölcsesség semmi* az Isten előtt. Ne emeljenek tehát ki egyes keresztyén tanítókat, mert ez az emberi bölcsesség túlértékelését jelenti (18—20. v.).

4. *Isten gyülekezete nem dicsekedhet emberekkel, hiszen minden az övé: tanítók, jelen és jövő, minden!* Az egyházat az Isten úrrá tette világon, életen és halálon. Az egyház *nem egyes nagyobb tanítóknak, hanem egyedül Urának, Krisztusnak van alávetve.* Minden az egyházé, az egyház pedig Krisztusé, Krisztus pedig Istené (21—23. v.).

Reformáció-napi igehirdetésünk számára elsősorban az jön igénkből tekintetbe, ami a korinthusi helyzettől *független* igazságot tartalmaz. Ezt körülbelül a következőkben fogalmazhatjuk meg: *Krisztus az egyház egyetlen alapja.* Csak reá szabad építenünk. Vigyázzunk azonban, mit építünk reá, megállhat-e majd az Isten ítéletében, nem fog-e összeomlani mint értéktelen semmiség?! — *Az egyház Isten jelenlétének szentséges helye.* Isten gyalázzuk és bántjuk mindazzal, amivel az egyháznak ártunk. — *Isten egyháza nem istenít embereket.* Reformáció ünnepe nem lehet Luther dicsőítése. Csak Isten dicsérése, aki nekünk adta Luther Mártont és nekünk adta az *egyház jelenének és jövőjének diadalmas ígését* (22. v.).

Van azonban igénknek a maga *eredeti hangsúlya* szerint is üzenete hozzánk reformáció ünnepén — bár óvakodnunk kell attól, hogy a korinthusi pártoskodást egyszerűen egynek vegyük a felekezeti szakadással, és Pál-, Apollós-, Kéfás egymásmellé állítása alapján Luther — római pápa egymásmellé helyezésével csináljunk „gyakorlati exegézist“. De igenis hangot kell adni igénk alapján reformáció ünnepén az *egyetemes keresztyén egységnek.* Bármit is építenek és bárhogyan is a többi egyházak, de Krisztus a fundamentumuk. Akárhogy is nézzük, az egyház egésze Isten temploma s nem kizárólagosan a mi evangélikus részegyházunk. Az egyetlen alapra pozdorja építés, a templomnak pártoskodással és egyébbel megrontása nem csak római katolikus lehetőség. Mi sem vagyunk ez ellen biztosítva. Annál kevésbbé, minél inkább biztosítottnak tudjuk magun-

kat. — Tudom jól, hogy sokan féltik egyházunk öndicsőítéséhez és más egyházak sötét színekkel befőstéséhez szokott híveink „evangélikus öntudatát“ az ilyen ökomenikus alázatú mondatoktól, de ne feledjük, hogy a részekre szakadt korinthusi gyülekezetről szóló és éppen e napra választott ige köt bennünket, s ennek az igének meghallása százszor többet ér egy hamis és nagyonis emberies „evangélikus“ öntudat ápolgatásánál.

A délutáni ige (46. zsoltár) **jelentése.** A *rendíthetetlen hit* éneke ez a zsoltár a megismétlődő refrénnel: *Isten velünk van, Ő a mi várunk* (8, 12. v.) Joggal születhetett meg belőle az „Erős vár a mi Istenünk!“

Három szakaszra oszlik: a) 2—4. v. Isten bizonyos segítség a nyomorúságban, ezért nem félünk, mégha megindulna is a föld. — Íme, a hívő ember bizodalma a végítélet megrázkódtatásában is.

b) 5—8. v. Isten megtartja az ő városát, hiába támadja az ellenség. — Íme, az egyház bizonyossága harcai közepette!

c) 9—12. v. Isten lesz az egyetlen Úr a földön s megteremtí az örök békességet. — Íme, Isten jövőendő országának valósága a hit szemében.

Az „*eschatológikus*“ hit bizonyossága zeng végig a zsoltáron. (V. ö. a Keresztyén Igazság 1942. szeptemberi számának Együtt Isten előtt rovatával.)

Az oltári (János 2, 13—17), **szószéki és délutáni ige egysége.** Jézus Krisztus az egyház alapja (epistola) és megtisztítója (evangélium). Az őszövétségi ige a reformátori hit diadalénekét szólaltatja meg.

Szentháromság után 22. vasárnap.

A vasárnap jellege. Az egyházi esztendő utolsó négy vasárnapjának — a perikóparendekben a Szentháromság után 24—27 vasárnapoknak — közös témája: az „*utolsó dolgok*“. Amennyire bizonytalanságban mozogtunk eddig a szentháromsági vasárnapok során az egyes vasárnapok jellegének megállapításánál, annál határozottabban és biztosabban zárják le az utolsó vasárnapok az egyházi esztendőt Krisztus visszajövele, a feltámasztás, ítélet, örökélet hirdetésével. Az egyházi esztendő utolsó szakaszában előretekint hitünk Istennek eljövőendő cselekedeteire, amelyekkel bevégzi az üdvösség művét.

Az egyházi év kerek egésze megköveteli, hogy ez a négy vasárnap fejezze be minden évben az egyházi esztendőt. Ennek érdekében a 27-nél kevesebb szentháromsági vasárnapkal rendelkező években a 24—27.-i vasárnapok perikópáit megelőző vasárnapok perikópái kiesnek. Idén a Szentháromság ünnepe után következő 22. vasárnapon a perikóparend szerinti 24. vasárnap perikópáit vesszük és így tovább.

A mai vasárnapnak, tehát a perikóparendben a 24. vasárnapnak témája az őgyházi perikópák (Máté 9, 18—26 és Kol. 1, 9—14) alapján: *Jézus Krisztus, a halál legyőzője.*

A szószéki ige (I. Thess. 5, 14—24) **jelentése.** Textusunk két részre oszlik: az *apostol figyelmeztetéseire* (14—22. v.) és *áldáskívánására* (23—24. v.).

1. *A figyelmeztetések a keresztyén ember és gyülekezet életének különböző dolgaira vonatkoznak: felhívás az egymáson való lelkipásztori szol-*

gálat gyakorlására (14. v.), a megtorlásról lemondásra és a *mások javát* szolgálásra (15. v.), a szüntelen *örömré, Istenre tekintésre* (nem állandó imamorzsólásról van szó a 17.-ik versben, hanem a lélek imádságos magatartásáról) és *hálaadásra* (16—18. v.). Kívánja az apostol a *gyülekezetet építő szolgálatok* szabad lehetőségét és megbecsülését (19—20. v. — v. ö. I. Kor. 14), mégis szüntelen megrostálását és kritikáját (21—22. v.).

2. *Aldáskivánságában* azt kéri az apostol, hogy Isten őrizze meg a gyülekezet tagjait Jézus Krisztus *visszajövetelének*, az üdvösségnek a napjára (23. v.). Célhozjutásuk záloga az Isten hűsége, aki hazavezérli azokat, akiket elhívott (24. v.).

Igehirdetésünk számára így foglalhatnánk össze perikópánkat: *Egyéni és gyülekezeti keresztyén élet Krisztus visszajövetelének és az Isten hűségének fényében*. Az egyes, nagyon is sokat mondó és igehirdetésünkben feltétlenül kiaknázandó figyelmeztetések súlyát a Jézus Krisztus visszajövetelére gondolás adja meg, felemelő bátorítást pedig az Isten hűsége nyújt hozzá, aki megőrzi az üdvösségre.

Perikópánknak az egyházi esztendőben elfoglalt helye megkívánja, hogy az igének Krisztus visszajöveteléről szóló része az igehirdetésünk központjába kerüljön. Nem követünk el ezzel erőszakot textusunkon, mert a paruzia gondolata a thessalónikai levélnek, de általában az egész öskeresztyénség hitének és életének homlokerében ragyog.

A délutáni ige (39. zsoltár 5—14) **jelentése**. A *zsoltár a feltámadás reménye nélkül élő beteg embernek gyötrődése a mulandóság, az élet hiábavalósága és a halál felett*. Nem hitetlen ember az írója, hiszen Isten büntetéseként veszi betegségét (10—11. v.) és Istenhez fordul könyörgéssel (13. v.), de a halál ténye láttán hiábavalóvá válik szemében egész élete (6. 7. 12. v.) és vígasztalanná halála („*elmegyek és nem leszek többé*“, 14. v.).

Mutassuk fel az egyházi esztendő végén: A zsoltáríró vígasztalan látása *minden embernek* (a vallásos embernek is) *őszinte szemlélete* a halál valóságába ütközve életről és elmúlásról, ha nincsen feltámadás-hitel. Hadd tűnjék ki a maga fekete kilátástalanságában a halálnak az életre is visszahulló árnyéka, hogy annál jobban felfogja a szem a hűsvéti hajnal fényességét, amit a zsoltár sötét háttérén felragyogtatni a *keresztyén igehirdető* természetes és boldog feladata.

Az oltári (János 10, 23—30), **szószéki és délutáni ige** **egysége**. Az élet hiábavalóság a halál árnyékában — mutatja az őszövetségi ige. Krisztus hűségesen őrzi övéit az örök életre — vallja diadalmasan az epistola és az evangélium.

Veöreös Imre

egyházkerületi missziói lelkész, Győr.

Összekulesolt kézzel.

Imádkozzunk együtt.

Havi aranyigénk: Nem magunkat prédikáljuk,
hanem az Úr Jézus Krisztust! II. Kor. 4, 5.

Október 3. — *II. Kor. 2, 1—9.* — A Krisztusban gyökerező keresztyén abban leli főboldogságát, ha másoknak örömet szerezhet. Fáj neki, ha atyjafia életét akaratlanul megkeserítette. Az örömszerzés boldogságáról mégis le kell mondania akkor, amidőn a reábizottak üdvössége érdekében feddésre van szükség. Pál első levelében könnyhullatással feddi korinthusi híveit. A hulló könnyek voltak a pecsétje annak, hogy a feddés szeretetből fakadt. Csak a szeretetből és nem haragból jövő feddésnek van jogosultsága.

Október 10. — *II. Kor. 2, 10—17.* — A világ elvesztette jó illatát. A Sátán büzhödt levegője árad benne. Hívó keresztyéneknek adta az Úr azt a magasztos feladatot, hogy Krisztus jóillatát mindenütt megjelenítsék. Miképen az élő virágot a csinált virágtól kellemes illata különbözteti meg, akképen az igazán keresztyén embert is az különbözteti meg az álkeresztyénektől, hogy belőle Krisztus jó illata árad.

Október 17. — *II. Kor. 3, 1—18.* — „Krisztusnak a mi szolgálatunk által szerzett levele vagytok.“ (2. v.) Szerszámok vagyunk Isten kezében arra, hogy szolgálatot végezzünk lelkek üdvösségére. Nem a szerszám a legfontosabb, hanem aki a markában szorítja. Mindazáltal a szerszám szerepe is nagy. Rossz szerszámmal kínos lassúsággal halad a munka. Alkalmas szerszám mester kezében meghozza a sikert. Persze alkalmas voltunk az Istentől van. Ki kíván felsóhajtani, mint Luther Sekrestye imájában: „Használj fel eszközödül!“

Október 24. — *II. Kor. 4, 1—7.* — „Nem magunkat prédikáljuk, hanem az Úr Jézus Krisztust!“ Itt a különbség a páli és az apolloi prédikáció között: Pál mindig és mindenütt a megfeszített és feltámadott Krisztust prédikálta. Apollos ellenben saját szónoki képességeit fitogtatta: „magamagát“ és nem Krisztust prédikálta. A mi prédikációinknak is az a fő-főbetegsége, hogy még mindig és újból csak kedvelt „énünket“, saját személyünket, „magunkat“ prédikáljuk. Csodálkozunk, ha az emberek nem térnek meg prédikálásunkra?!

Október 31. — *II. Kor. 4, 8—18.* — „Mindenkor halálra adatunk!“ (11. v.) Lelkesült pillanatban egyszer kiállni és farkasszemet nézni a halállal, könnyebb, mint „mindenkor“ halálra adatni. A keresztyén egyháznak „lelki reformációra“, alapos megújulásra van szüksége. Ezért Isten az egyházat nyilvánvalóan a szenvedés útja irányában vezeti. A külső ember a test, a belső a lélek. A testet tönkre teheti valamely kíméletlen üldözés, de a lélek túlél minden romlást. Végül feltámadás napján testünk is halhatatlanságba öltözik.

Adjunk hálát!

1. Hogy az őszi idő beálltával Isten Országának munkájában szaporodnak az alkalmak és lehetőségek.

2. Hogy Isten kegyelme tovább viszi az evangelizáció és Népfőiskola áldott munkáját.

3. Hogy honvédeink téli ruhával való ellátására megindított gyűjtés eredménnyel zárult.

Tegyünk bűnvallást!

1. Hogy sokszor engedünk a test, a világ és a Sátán kísértésének.

2. Hogy halálról, ítéletről és örök életről gyakran elfelejtkezünk.

Könyörögjünk!

1. A Misszió Egyesület munkájáért és Kunos Jenőért.

2. A háború áldozataiért: a hadiözvegyekért, árvákért és rokkantakért.

3. Hogy Isten erős karja oltalmazzon minket és minden benne bízót, bombázó repülők támadásától.

4. A Reformáció Ünnepeinek protestánsokhoz méltó megünnepléséért.

Harmati Béla

ősgárdi lelkész.

Imádságok a finn agendából.

Esketés.

A finn törvények szerint nincs kötelező polgári házasságkötés és így érvényes házasságot vagy a polgári vagy egyházi hatóság előtt lehet kötni. Lehetőség van azonban arra is, hogy valamely jegyespár polgári hatóság előtt köt házasságot s a megkötött házasságát templomi esküvőn Isten színe előtt megerősíti. Az általános gyakorlat az, hogy a jegyespárok legnagyobb része házasságát egyházi házasságkötéssel köti meg.

Az esketés szertartása nagy általánosságban megegyezik a nálunk használatos szertartással, legfeljebb a következő feltűnőbb különbségeket említjük meg. A jegyesek a nálunk használatos esküformula szerint nem tesznek esküt, hanem a lelkész kérdése után, (akarod-e feleségedül venni és őt jóban rosszban szeretni, — akarom, ugyanígy a menyasszony) kijelentik, hogy egymást hitvestársul veszik. Finn szokás szerint a menyasszony az eljegyzési gyűrűn kívül még egy gyűrűt, ú. n. esküvői gyűrűt kap. Ezt a lelkész egy imádság után adja át a jegyespárnak s vagy a lelkész, vagy a vőlegény húzza fel a menyasszony ujjára. Ekkor jelentik ki kölcsönösen, hogy egymást hitvestársul veszik. Textusolvasás és annak alapján mondott esketési beszéd nincsen. A textus helyett akkor, mikor a lelkész a házasságot Isten és az egyház nevében összekötötte, útravalóul olvas, vagy mond a jegyeseknek egy, esetleg több igehelyet, az esketési beszéd helyett pedig a lelkész mindjárt a szertartás elején pl. a következő, agendában előírt szavakat intézi a jegyespárhoz:

Szeretett Testvéreim! Azért jöttetek a mindenütt jelenvaló Isten színe elé, hogy házasságot kössetek s arra az Úrtól velünk együtt áldást kérjete. Halljuk meg hát, mi az Isten akarat a keresztyén házasságra nézve.

A házassági szövetség, amit maga Isten rendelt, s amelyre ő áldását ígerte, szent. A mi Urunk Jézus Krisztus, aki az újszövetség népe számára a házasságot megerősítette, azt mondotta róla, hogy amit Isten egybeszerkesztett, ember azt el ne válassa. Szentnek és sértetlennek kell

azért tartania mindenkinek ezt az isteni rendet, és pedig nemcsak külső-séges tisztelettel, hanem a szív őszinte igyekezetével.

Magas és nagy tehát az a hivatás, amit nektek ebben a rendben be kell töltenetek. Kell, hogy egymásnak segítségére legyetek és pedig mind a jelenvaló, mind az örök élet dolgaiban. Nektek mondja az Úr: Öltözzétek fel az alázatosságot; teljes alázatossággal és szelidséggel, hosszútűréssel járjatok, elszenvedvén egymást szeretetben, igyekeztén megtartani a Lélek egységét a békességnek kötelében.

Mindenekelőtt hívjátok Krisztust az otthonotokba. Az ő Lelke lakjék szívetekben, hogy a szeretetben gyökereztek. Az Úr igéje legyen lábaitok szövétneke. A közös imádság egyesítse szíveteket Ővele és forrasszon titeket egyre szorosabban egymáshoz. Az Úrtól kapott erővel járjatok azon az úton, amelyen ő akar vezetni titeket. Jó napokban magasztaljátok az Úr jóságát, rossz napokban bizakodjatok az ő segítségében. Egymás terhét hordozzátok és úgy töltsétek be a Krisztus törvényét. Szolgálja közületek kiki a másikat azokkal az ajándékokkal, melyeket kapott, mint az Isten sokféle kegyelmi ajándékának hű sáfára. Vigyázzatok arra, hogy hajlékotok mindig a hűségnek, szeretetnek, türelemnek és istenfélelemnek a lakóhelye legyen. Akkor részesültök abban az áldásban, amit Isten a házastársaknak ígért.

Abban a reménységben, hogy Istentől kértétek egymást, s hogy ti és a ti házatok az Úrnak akartok szolgálni, tiszta szívükből kívánjuk, Isten áldja meg házasságtokat, az Ő kegyelmével.

A kérdések feltevése után, a gyűrűk átadása előtt a lelkész így imádkozik:

Mindenható Atyánk, örökkévaló Istenünk! Te magad vagy a szeretet és megáldod mindazokat, akik téged félnek. Könnyөгүnk hozzád, tekints kegyelmesen erre a szövetségre, aminek a jelképe ez a gyűrű. Áldd meg ezeket a gyermekeidet kegyelmeddel, hogy szent akaratok és rendelésed szerint úgy egyesülhessenek, hogy házasságuk Neked dicsőségre és magasztalásodra, nekik pedig boldogságukra és örök üdvösségükre legyen. A te szeretett Fiad, a mi Urunk Jézus Krisztusért kérünk. Amen.

Esketési imádságok:

1. Mindenható Isten, kegyelmes Mennyei Atyánk! Könnyөгүnk Hozzád, akitől minden jó adomány és tökéletes ajándék jó, egyesítsd ezeknek a jegyeseknek a szívét egymás iránti szeretetben és szenteld meg házasságukat a Te dicsőségedre. Add, hogy mindig eszükben legyen, hogy ha az Úr nem építi a házat, hiába dolgoznak azon annak építői. Te magad építs nekik otthont, amelyben hit, remény, szeretet uralkodnak. Add nekik Szent Lelkedet, nehogy házasságukkal megszomorítsanak Téged, hanem mint a te áldottaid, békességben és istenfélelemben élhessenek. Áldd meg őket testi és lelki ajándékokkal. Add nekik segítségedet, hogy megharcolhassák a hitnek szép harcát, megérthessék az örök élet értelmét s egykor, jól végzett pályafutásuk után, bejuthassanak az örök otthon dicsőségébe. Amen.

2. Kegyelemben gazdag Istenünk és Atyánk! Áldd meg és oltalmazd meg azt a szövetséget, amit ezek a jegyesek a te színed előtt kötöttek. Add nekik Szent Lelkedet, hogy kegyesen és istenfélelemben éljenek s növekedjenek a mi Megváltónk, a Jézus Krisztus kegyelmében és ismer-

retében. Ajándékozod meg őket a megelégedésnek és alázatosságnak lelkével, hogy a Te szent akaratodnak mindenkor örömmel engedelmeskedjenek s az inséges és nehéz napokban is rendületlenül bizzanak a Te mindenható segítségében. Mikor pedig Te a Te mindenek felett bölcs elhatározásod szerint jónak látod elhívni őket e világról, adj nekik a dicsőség otthonában romolhatatlan örökséget, amit készítettél a mi Urunk, az Úr Jézus Krisztus által. Amen.

Igehirdető imádsága.

Irgalmas Uram, Jézus Krisztusom! Elhívtam a Te szent Igéd szolgálja, de nekem nincs erőm ily magas hivatalhoz; ezért alázatosan könyörgöm Hozzád, a Te gyülekezeted Főpásztorához: add nekem Szentlelked kegyelmét és isteni segítségedet ehhez a fontos hivatalhoz, hogy hűségesen, bátran és félelem nélkül, Isten tiszta Igéjével építhessem és gondozhassam a Te drága megváltott gyülekezetet, hogy velem együtt sokan elnyerhessék az örök üdvösséget. Isten Szent Lelke uralkodjék fölöttem, hogy szent hivatásomban feddhetetlenül és szentül éljek, hogy senki meg ne botránkozzék szavaimon és viselkedésemen. Erősíts meg Drága Uram Jézus, hogy meg ne rontsanak az értelmetlenek hízelkedései, sem pedig a hálátlan, istentelen és rossz emberek dühe vagy csábításai. Istenem, indítsd bűneik tudatára és igaz bűnbánatra mindazokat, akik csúfolják és zavarják a Te gyülekezetet, hogy ők minden igaz Istenben hívővel együtt üdvözüljenek. Amen.

Joób Olivér

nyiregyházi lelkész.

Szószeiken.

Szenháromság 19. vasárnap.

Élő gyülekezet — imádkozó gyülekezet.

Jakab 5, 13—20.

Öseink idejében, amikor messzevilágító fényvel lobogott az evangélium fáklója egyházunkban, az volt a szokásos megszólítás a prédikáció kezdetén: *Szent gyülekezet!* Annyit jelentett ez, hogy Istennek népe. Egy emberöltővel ezelőtt hazánkban is ébredezőben volt az igazi, komoly bibliai látás. Akkortáiban kezdték emlegetni az „élő gyülekezetet“. Azt jelentette ez, hogy nem elég az, ha be vagyunk írva egyházközségünk tagjainak sorába, nem elég az sem, ha szokásból eljárógatunk a templomba, hanem akkor vagyunk evangélikusok a szó teljes értelmében, ha *öntudatosan valljuk Urunknak Jézus Krisztust, ha hozzá ragaszkodunk és őt igyekszünk minden erőnkől követni.* Vessük fel mi is ezen a napon magunk előtt ezt a döntő kérdést: vajjon szent gyülekezet vagyunk-e? Leráztuk-e magunkról e világ igáját és csakugyan az élő Istenhez tartozunk-e? Vajjon Krisztus nyája vagyunk, akik egyedül őreá hallgatunk és akinek vezetését engedelmesen követjük? Most ne gondoljunk arra, hogy a szomszéd gyülekezetekhez hasonlítva milyenek vagyunk. Milyen könnyen elfog minket ilyen emberi összehasonlításokkal az önelégültség, nálunk jobban mennek a dolgok, mint egyebütt, szebben virul az egyházi élet, mint másutt. Isten szeme

előtt vessünk számot magunkkal és az ő ítéletére legyünk kíváncsiak. Élő gyülekezetnek tart-e minket vagy az a kemény ige tartozik ránk: Tudom a te dolgodat, hogy az a neved, hogy élsz és halott vagy?

Akármilyenek látjuk is azonban a magunk hitét és életét, akár-hogyan vélekedjenek is felőlük mások, ma az az Istennek üzenete hozzánk: ti, akik most a nyitott Biblia körül összegyűltetek, éppen ti, „akik hajdan nem nép voltatok, most Isten népe vagytok“. Ennek hallatára megmozdul a lelkiismeretünk, elkezd vádolni minket, mennyi mulasztást, hűtlenséget, hazugságot, kétfelé sántikálást sorakoztat fel szemünk elé. Azonban világosan szól Isten üzenete, *mégis* Isten népe vagytok. Ti, akik nem kegyelmezettek *voltatok*, most kegyelmezettek vagytok. Isten népe vagyunk, mert noha rászolgáltunk bőven Isten szent ítéletére, sőt magára a végzetetlen, örökké tartó szörnyű kárhozatra, mégis felment minket és nekünk halálra ítélteknek, akik a vesztőhelyre vagyunk méltóak, kegyelmet adott. Isten beszéde hallatára felbukkannak szemünk előtt a szomszédaink és ellenségeink, újjal mutogatnak botlásainkra, nyilvánvaló vétkeinkre, fejünkre citálják szavainkat, káromkodásainkat, megszólásainkat, amelyekkel megfertőztük a nyelvünket, Isten drága ajándékát. Gúnyos mosoly ül ki a szemükbe: te akarsz Isten népéhez tartozni, hiszen életed, szavaid rációfognak erre, meghazudtolnak téged. Kénytelenek vagyunk igazat adni nekik és mégis, egyre erősebben, minden vádnál, bírálatnál, önvizsgálatnál és emberi ítékezésnél erősebben hangzik Isten szava: Tudjátok meg, hogy az Úr az Isten, ő alkotott minket és nem magunk. Ezért mi az ő népe és az ő legelőinek juhain vagyunk.

Ez a legelső dolog, amiről Isten bizonyossá akar tenni máma bennünket: Isten népe vagyunk. Akármit gondoljunk is, akármilyenek legyenek is a tapasztalataink, ez tény, ez a mi életünk igazi valósága, ez a szintizta igazság, akármennyire hihetetlennek és meglepőnek tartjuk is: *Isten népe vagyunk*. Örömmel hallhatjuk: szent gyülekezet. Magunkra érthetjük, reánk is tartozik: Isten reánk vetette kezét, megragadott minket, a holtakat feltámasztó szava nekünk is szól, Isten hívása szíven üt minket, az ő kegyelme bekerít és foglyul ejt: Isten élő gyülekezete vagyunk. Ez a főlétele, hogy az igazi imádkozást megismerhessük.

A második dolog, amit ma világosan meg kell látnunk, az, hogy mi jellemzi Isten szent, élő gyülekezetét? Mi különböztet meg bennünket a világ fiaitól? Istennek ajándékáról ismerhetjük meg és tudhatjuk, hogy hozzátartozunk és az övéi vagyunk. Istennek sok ajándéka van, hiszen a mi Istenünk, az élő Isten, mennynek és földnek szabados Ura, kifogyhatatlan gazdagságú Isten. Tömerdek kincse közül ma azonban csak egyet ad nekünk. Ez az egy ma az „egy szükséges dolog“. Istennek ez az ajándéka az *imádság*. Azzal a kiváltsággal ruház fel minket, hogy Hozzá fordulhatunk és nevén hívhatjuk. Szabad nekünk Istenhez kiáltani! Bizodalommal járulhatunk a kegyelem királyi székéhez! Nyitva az út Isten szívéhez! Mi jellemzi tehát Isten szent, élő gyülekezetét? Az, hogy felismeri és elfogadja Isten ajándékát, az imádságot. Csak egy valami különböztet meg minket a világ rabjaitól, a bűn szolgáitól: az imádság.

Amikor az imádságról hallunk, olyan hamar belopakodik szívünkbe a biztonság érzése. Szívesen hallunk róla, mert azt véljük, hogy nagyon

jól tudjuk, mi az imádság. Ki az, aki még sohasem imádkozott volna közöttünk? Szinte hozzátartozik az igazi emberi élethez. Aki nem imádkozik, az lefelé süllyed a vadállatok közé. Éppen az imádság lelki életünknek a csúcsa. Ilyen és hasonló gondolatok rajzanak fejünkben. De vajon biztosak vagyunk-e abban, hogy ugyanerről szól Isten igéje is? Hiszen ha a mi gondolataink helyesek, akkor ugyan mi a különbség közöttünk és azok között, akik nem népei Istennek? Hiszen imádkozni a világi és a hitetlen ember is imádkozik. Amikor bajba kerül és megszorul, ki az, aki ne kiáltana az ég felé? A nyomorúság sok embert rávisz az imádkozásra. Ha a mi gondolataink igazak, akkor éppen nincs határvonal a hívők és a világiak között, hiszen az imádság minden ember szívében megterem. Eresszük szélnek ezért a mi gondolatainkat, hogy igazán figyelhessünk a Biblia szavára és azon keresztül magának az élő Istennek igéjére! Azt mondj az ige, hogy ég és föld különbség van Isten népe és a világ fiai között, még pedig az imádság dolgában. Olyan imádság, amilyen az emberi szívből megterem, az van mindenütt, de most nem ilyenről van szó. *Az igazi imádság egészen más, mint az emberi imádság. Felülről való imádságot ajándékoz nekünk az Isten, nem pedig olyant, amely innét alulról próbál meg felfelé szállni.* Olyan imádságot kapunk Istentől, amelyet *ő meghallgat és teljesít.* Csak a felülről alászálló imádság tud igazán felemelkedni és eljutni Isten trónusához. Az emberi kiáltás és sikoltás még a felhőkig sem ér. Nem lehet emberi imádsággal megostromolni az eget, nincs olyan emberi szó, ha mégolyan mélyen a szívéből jön is, amely elhatna Istenhez. Csak az Isten szívéből származó szó az, amely visszhangzik Isten szívében, amikor mi engedelmesen és alázatos bizakodással ajkunkra vesszük. Igazi imádságra tanít minket Isten. Ilyen igazi imádsággal ajándékoz meg. Ezért vagyunk az ő szent népe, az Ő élő gyülekezete.

Milyen ez az imádság? Szenved-e valaki köztetek? Imádkozzék. Ha baj ér minket, csapás sújt, ha rosszul megy a sorunk, ne törődjünk és nyugodjunk bele gyáván, hanem szálljunk szembe vele. *Merjünk* Istenhez kiáltani, merjünk hinni abban, hogy Isten javunkat akarja és az ő szeretete nagyobb minden szerencsétlenségénél, minden bajnál. Öröme van-e valakinek? Dicséretet énekeljen. Jól megy a sorunk, a napos oldalon vezet életünk útja? *Merjünk* imádkozni. Mert mi az igazság: nem érdemeltem meg, egy csöppet sem természetes az, hogy simán halad életem szekere. Merjem elfogadni Isten kezéből jó adományait és magasztaljam Őt ezért, hálától túlcserülő szívevel. A nyomorúságnál a *bátorság* jellemzi az imádságot. Megtámadon a bajokat. Nem zúgolódom, nem panaszkodom, hanem imádkozom. Az örömben a *közösség* jellemzi az imádságot. Dicséretet énekelni csak közösségben, a gyülekezetben lehet. Meg kell osztanom örömet, másokra derűt, fényt kell sugározthatnom. Ha magamnak tartogatom az örömet és elzárkózom a többiek elől, elvesz az örömöm. Az önzés megrontja és keserűsége fordítja. Sőt még többet mond az Ige nekünk az igazi, felülről való imádságról. Ha betegség ér, szabad nekünk ellene imádkozni. Isten a maga szabadítását a test inségében akarja megmutatni. Nincs reménytelen, kétségbeesítő helyzet. Ha véget ér is az emberi bölcsesség, ha lemondanak is rólunk az orvosok, merjünk imádkozni és bízni Isten csodatevő hatalmában. De még ennél is nagyobb ajándékot tartogat számunkra Isten drága Igéje. Nemcsak a testünkkel törődik Isten, hanem

bűneinkkel törődik elsősorban. És itt ad szabadulást. Akármennyi a bűnünk, bűnbocsánatot kaphatunk, mert Isten megengedi, hogy megvalljuk bűneinket és segítségért folyamodjunk hozzá. Sőt egyenesen megparancsolja, hogy vegyük fel a harcot vétkeink ellen. Hívjuk magunkhoz a gyülekezet véneit, testvéreinket és velük együtt tusakodjunk az imádságban. Az *igazi imádság közös imádkozás*. Ahol csak magányosan, magukban imádkoznak, ott nincs gyülekezet, ott nincs Istennek népe. Magában a világ fia is tud imádkozni. Isten azonban közös imádkozással ajándékoz meg minket. Az istentiszteleten is egy szívvel-lélekkel vegyünk részt a gyülekezeti imádságban, kísérvük figyelemmel, zárjuk szívünkbe, hadd csendüljön meg az együttes imádkozásban a mi szavunk is. De odahaza is, a templomon kívül is keressük az *együttes és közös imádság* alkalmait. Erről lehet megismerni Isten gyermekeit. Ez a különbség Isten népe és a világ fiai között. Az élő gyülekezet: együtt és közösen imádkozó gyülekezet.

Végül még egy harmadik dolgot köt mai szentlecként a lelkünkre. Világosan szemünk elé állítja, hogy micsoda hatalma van az imádságnak. Illyés próféta hozzánk hasonló közönséges ember, szakasztott a másunk, közülünk való, osztozik minden gyarlóságunkban, mégis, amikor a felülről kapott imádságot küldi a mennyei trónus elé, a természet erőinek is parancsol. Igen hasznos az igaznak buzgóságos könyörgése. Egy szót emel ki nyomatékkal Jakab: az igaznak könyörgése, aki nem önző módon magáért imádkozik, aki nem kicsinyes kérésekkel hozakodik elő, aki nem szíve érzelmeit önti ki Isten előtt. Az „az igaz“ a Biblia szavajárása szerint, aki az Isten útján jár, aki keresi Isten akaratát és engedelmeskedik. Akinek *Isten ügye a fontos* és azért könyörög. Ha elvesszük a Bibliát eredeti nyelvén, a görög szöveg sokkal mélyebb és többet mondó, mint a jó Károlyi Gáspár fordítása. Nagy ereje van az igaz ember könyörgésének, ha hathatóssá válik. Azt jelenti ez, hogy nem a mi buzgóságunkon, nem a mi jószándékunkon és jóigyekezetünkön fordul meg az imádság ereje, hanem azon, hogy az Isten felel reá. Az Istentől való imádság megmozgatja Isten erőit, azok működni kezdenek, keresztültörnek minden akadályon és ellenálláson, véghez viszik akaratát. Isten győzelmes ereje, amely a legnehezebb körülmények között is a legkilátástalanabb és csüggesztőbb helyzetben is gyümölcsöt terem, a válasz az igazi imádságra.

Illyés próféta Isten országa történetének egyik döntő fordulatát szolgálta. A Baál-hódolók többségével kellett szembezállnia és az igaz Isten imádóinak kisebbségét kellett diadalra segítenie. Akire Isten nagy dolgot bíz, annak erőt és hatalmat is ad, hogy elvégezhesse. De ez a nagy ígélet nemcsak Isten országa nagyjainak, hanem nekünk is szól, a legkisebbeknek is, Isten országa csendeseinek is, akik a maguk kicsiny körében világitanak, rejtve, csendesen, hűségesen járnak az Úr szolgálatában. Az imádság hatalmát mi is megtapasztalhatjuk, amikor egy embernek megtéréséért imádkozunk. Itt mutatkozik meg az igazi, felülről való imádság. Nem önmagunkért, a mi érdekünkért, a mi kívánságainkért imádkozunk, hanem *másokért, a többiekért* tusakodunk. Édesanyák és édesapák imádkozhattok gyermekeitekért! Testvérek imádkozhattok egymásért! Te gyülekezet, imádkozhatsz lelkipásztorodért! Én is imádkozhatom tiértetek, egyen-egyen és mindannyiótokért. Az egymás iránti szeretet és felelősség

semmi másban nem nyilvánulhat meg, mint éppen az egymásért való imádságban. Milyen észrevétlen lesiklunk az igaz útról, titkon lopózik szívünkbe e világ vélekedése, észre sem vesszük és elsötétíti előttünk Isten atyai arcát. Komor, panaszos, elégedetlen, lázadó és hamis gondolatok lepik el értelmünket. Észre se vesszük magunktól, de azért állít Isten melénk testvéreket, azért vagyunk tagjai az Ő gyülekezetének, hogy a többiek észrevegyék a veszedelmet és egy szívvel-lélekkel elkezdjenek könyörögni értünk. Senkiről sem szabad lemondani! Ne eresszük el egymás kezét, hanem az imádság hatalmát, az élő Isten megmentő és megtartó erejét mozgósítsuk, hogy megtérjen testvérünk és együtt örvendzessünk Isten kegyelmének megtapasztalásán.

Isten hívását hallottuk máma: szent gyülekezet vagyunk. Azért, mert nekünk adja a legnagyobbat: a felülről való, igazi imádságot. Igéretet ad, hogy az ő hatalmával felel imádságainkra. Élünk Isten ajándékával, gyakoroljuk az egymásért való és a közös, együttes imádságot, hogy csakugyan Isten élő gyülekezeteként éljünk e világ fiai között; imádságos életünk fényljen, mint csillag, ez elfordult és elvetemedett nemzetség közepette. Imádkozzunk, élünk Isten ajándékával, hogy az ő szemében ne holtak legyünk, hanem vele és előtte élők, az ő népe, az ő legelőjének juhái, az ő szent és élő gyülekezete. Ámen.

Urbán Ernő.

Szentháromság 20. vasárnap.

Közösség — a gyöngékkal.

Róma 14, 1—9.

Olyan világosan állítja mai szent leckénk szemünk elé az igazi, élő gyülekezet képét! A keresztyén gyülekezet: Jézus Krisztus uralma. Embereknek összeverődése, néhánynak vagy nagy sokaságnak, akiken az élő Úr, a mi Megváltónk gyakorolja uralmát. Azért élő egy-egy gyülekezet, mert ura, gazdája, Megtartója — él. Addig hatalmas és erős egy-egy gyülekezet, ameddig közöttte van a hatalmas, erős, győzedelmes Szabadító.

Annál világosabban látjuk a keresztyén gyülekezet valóságát, mennél jobban megfigyeljük azt, amit Pál apostol mond és amit az Újtestamentum írásaiból észrevehetünk. Annál csodálatosabb a keresztyén gyülekezet megléte és napról-napra való fejlődése, mennél világosabban felismerjük, hogy a gyülekezet tagjai, az emberek, akiket belevon Krisztus a Maga országlásába, akik fölé kiterjeszti felségjogát, akiket meghódoltat ellentmondást nem tűrő királyi akaratóval, ezek az emberek *erőtelen, gyöngye, bukdácsoló, botladozó emberek*. Sőt, Isten szemében egyenesen *halottak*.

Nézzük csak a tizenkettőt. Egyikőjük elárulja, a legnagyobb közöttük megtagadja, az elsőbségért veszekednek egymás között, nem értik meg Isten királyságának titkát, noha benne vannak Isten cselekvésének kellős közepében, a kenyércsoda után is csak a betevő falat kenyéren jár az eszük. Ha csak egy futó pillantást vetünk az Apostolok Cselekedeteiről írott könyvbe, mennyi *emberit* látunk magunk előtt. A Biblia sohasem szépi a dolgokat, sőt leplezetlen őszinteséggel mutat rá a bűnökre és fogyat-

kozásokra. Anániás és Szafira, Simon mágus mennyire rabja a pénznek. Mennyi előítélet tartja fogva még az apostolokat is, úgyhogy sok tárgyalásba, majdnem veszekedésbe kerül, míg nagyjából egyet értenek a missziói munka alapelveiben. Pál apostol is micsoda erőszakos ember. János Márk nem bírja vele a munkát. Milyen nagyra van római polgárságával. Filippiben, ahelyett, hogy örömmel ragadná meg a felkínálkozó szabadságot, elégtételt követel a rajta esett méltatlanságért. Nehéz természetének is része van abban, hogy sokszor faképnél hagyják munkatársai. Nemcsak az evangélium tisztasága miatt, hanem emberi gyöngéi miatt is kell olyan sokat küzdenie apostoli tekintélyének elismeréséért. Mennél közelebbről vesszük szemügyre az apostoli kor történetét, annál több árnyék mutatkozik meg előttünk. Azért van ez így, mert nem eszményi emberek a Biblia szereplői; az első keresztyének sem eszményi, tökéletes emberek. Vigasztalás szól hozzánk abban, hogy a Biblia emberei *bűnösök, de akiket megragadott a Bűnösök Megváltója. Gyöngge emberek, de erős Megváltójuk van.* Önzésükben, maguknak való életükben holtak, — mert vegyük tudomásul, hogy Isten szemében halott az, akinek minden gondolata maga körül forog, aki mindig csak a maga érdekével törődik, akinek mindig maga felé hajlik a keze, és ki az közülünk is, aki ne ilyen volna, hiszen ez a természetes számunkra, mert ez lett a mi természetünk, — mi mindannyian Isten szemében halottak vagyunk, kiestünk az igazi életből, eljátszottuk az életet szántsándékkal és eltasztottuk magunktól. Mi halottak vagyunk bűneinkben, de nem, mégsem, mondja az Írás: ti, akik holtak *voltatok* bűneitekben. Az első keresztyének halottak, de akiket megragadott az Úr, az élet és a feltámadás Fejedelme és kiragadott a halálból. Csak volt, csak a múlté a halál rabságában való sínylődés, ellenben most már általmentek a halálból az életre. Ha egy szóval akarnánk összefoglalni szentigénk első üzenetét, azt mondhatnánk, hogy *Krisztus közösséget tart a gyöngéekkel.* Ez a keresztyén egyház élete. Azért halt meg és támadt fel és elevenedett meg Krisztus, hogy uralkodjék. Az ő hatalma, uralma pedig éppen az erőtelenségekben nyilvánvaló. Az ő ereje az erőtelenség által végeztetik el. A gyülekezet tagjai esendő, gyarló, halandó emberek. Ki vannak téve az elbukásnak, ezer kísértés szorongatja és ostromolja őket, de meg fognak állani, mert az Úr által képesek, hogy megálljanak. Gyöngge emberek, de erős Uruk van. Bűnösök, akiknek véresen harcot kell vívniök önmagukkal, akiknek vérebe ivódott az önzés és a fennhéjázás, de valami történt velük. Isten befogadta őket, a gyöngéket, elveszetteket, féket rak indulataikra, megtöri önzésüket, többé nem élnek önmaguknak. Elkezdenek áldozatot hozni, magukat megtagadni! Elindultak az önfeledt szeretetben és szolgálatban! Nem maguktól, hanem egyesegyedül azért, mert velük, a gyöngéekkel az Úr közösséget tart. Csak ott van keresztyén gyülekezet, ahol jelen van az élő Úr és kinyújtja erős karját, hogy megragadjon, tartson és vezessen gyöngge embereket. Nekünk sem kell panaszkodnunk szegénységünk, kicsi erőnk, kevés-voltunk miatt; egy a fontos, egy a szükséges: Jézus maga.

Krisztus uralma befogadásának és megtartásának azonban *következményei* is vannak. *Szemmel látható* egyeseknek és többeknek életében, amikor Krisztus reájuk veti kezét. A tóban a víz tükre gyűrűzni kezd, ha egy követ hajítunk belé. Ilyen látható, észrevehető jeleit sorolja fel szentigénk

annak, ha valakit elkezd szorongatni a Krisztus szerelme. *A hitben erőtelent fogadjatok be!* Olyan egyszerű, természetes ez a következmény. Bennünket is, gyöngéket, bűnösöket, holtakat befogadott a Krisztus. Nyilvánvaló, hogy mi sem tehetünk mást, mint hogy befogadjuk egymást.

Igen ám, de abban mutatkozik meg éppen lényünk feneketlen romlottsága, hogy mi a legegyszerűbb és legtermészetesebb dolgokat sem akarjuk. Elgyönyörködünk Isten szavában, jól esik hallgatnunk, amíg vigasztal, de mihelyst követel, parancsokat szögez mellünknek, mihelyst áldozatra kerül a sor, elleneszegülünk és ki akarjuk magunkat vonni. Nagyszerű kifogásokat sorakoztatunk fel. Nincs senkinek pompásabb védőügyvédje, mint önmagunknak, amikor arról van szó, hogy kibújunk Isten akarata alól. Mennyi hibát, gyarlóságot találunk a másokban, mely szerintünk mind azt igazolja, hogy ő nem való közibénk.

Itt van pl. a római eset. Vannak a keresztyén gyülekezetnek olyan tagjai, akik még csak kezdők a hitben, alighogy elindultak, nem merik még élni a keresztyén ember szabadságát. Rettegnek attól, hogy a piacon árult hús és bor talán bálványáldozattól való. Nehogy megfertőzzék magukat és megszenteljenítsék Isten nevét, tartózkodnak mindenféle hús evésétől és bor ivásától. Voltak azután megint mások, akik nem mertek hinni az egyszerű hit üdvözítő erejében. Keveselték azt, ami pedig a legnagyobb és legnehezebb dolog e világon, hogy a te hited téged megtartott, higgy és üdvözlés mind te és mind a te házádnépe! Ne félj, csak higgy! Ők valami többet, nagyobbakat akartak csinálni, meg akarták pótolni a hitet. Ezért ünnepeket tartottak, bőjtöltek, különbséget tettek a szent idők és a közönséges napok között, tartózkodtak a munkától és csendes elvonultságban el akartak mélyedni az evangélium titkában, szemlélni akartak Isten történetének nagyságos dolgait. Igen ám, de emberek voltak a római gyülekezetben is. Nem bírták elviselni a különböző vélekedést. Akik tartózkodtak a húsevéstől, kárhoztatták azokat, akik mindent megettek. Ti szabadok vagytok, könnyelműek, nem törődtek Isten szentségével, Viszont a hitben érettebbek lenézték ezeket az aggodalmaskodó lelkiismeretű kezdőket. Bírálták maguktartását, szinte szóba sem akartak állani velük. Micsoda parázs vitaközös tört ki ezekben a kérdésekben. Képzeljük csak el, hogy egy nagy családban az egyik nem akart a húsból venni és le akarta beszélni a többit is a húsevésről. A többi erre neki esett és kényszeríteni akarták, hogy csak azért is egyék húst. Az egyik zsidó szokás szerint a szombatot kezdte ünnepelni, a másik az Úr feltámadása emlékére a vasárnapot, a harmadik mindegyik napot egyformán tartotta. Munkáról volt szó; én ma ünnepelek, mondta az egyik. A másik bosszankodott, hogy minden munka ráhárul és annál hevesebben követelte, hogy testvére hagyjon fel szükkeblű és rövidlátó felfogásával. Micsoda zűrzavar, véleménykülönbség! De vajjon létezik-e valahol is egy hely, ahol többen vannak együtt, hogy ne lenne közöttük zűrzavar és félreértés. Hányszor két malomban őrlünk, ugyanazt emlegetjük és mégis különbözőt értünk rajta. Ahány fej, annyi vélemény; ahány ház, annyi szokás.

Csak egy segít rajtunk. Gondoljuk meg: *egyikünknek sincsen igaza — a másikkal szemben.* Nem szabad megítélnünk a másik dolgát; nem szabad lelkiismeretét megzavarni. Bízunk rá az Úrra, aki őt is, elhívta és aki az ő életét is át tudja formálni tetszése szerint. Ha gyöngének tartom,

annál inkább az a kötelességem, hogy közösséget tartsak velem. Én is gyöngé létemre kaptam közösséget Krisztustól, én sem tehetek másként a társammal. Krisztus csak addig az enyém, amíg gyöngeségemmel belékapaszkodom. Erősekre nincs szüksége Krisztusnak. Lelki szegénnyé kell alázódnom és üresednem, hogy megtapasztaljam a kegyelem édességét. De éppen ezért kell nekem is befogadnom a gyöngéket. El kell szenvednem őt, ha mégolyan kellemetlen is a vélekedése. Mindenben eltérhet a felfogásunk, csak egyben nem: Krisztus az Úr, a mi Urunk. Ha ő is Krisztust vallja urának, hozzá kiált segítségül, nincs jogom kitaszítani és megszakítani vele a közösséget. *El kell hordoznunk egymást türelemmel és közben kell járnunk egymásért könyörgéseinkben.* Ne oktatgassuk, nevelgesük, erőltessük egymást, hanem bízzuk egymást Istenre, aki a hitben kisdedeket érett férfúiságra vezetheti; a tej itala után kemény eledellel is gyarapíthatja az övéit.

Féket vet az apostol az ítélkezés szellemére. Hány szokás-keresztyén bírálhatja a felébredteket. Viszont hány megtért lélek kárhóztatja a csaktemplomos keresztyéneket. Egy a fontos, hogy mindegyik Krisztushoz ragaszkodjék, a kegyelmet keresse. Nem baj, ha a másikat gyöngének tekintem. De az már baj, ha ezért eltávolodom tőle és elhidegülök irányában. A hitben gyöngét, erőtelent fogadjátok bel! Ebből élek én és ebben kell nekem is járnom.

Csodálatos vigasztalás és parancs van szentigénk mai üzenetében. *Közösség a gyöngéekkel!* Ez biztat és élesíti bizakodásomat, hogy az a kegyelem az enyém. Gyöngé vagyok, de Krisztus hatalmas karja megragadott. Gyöngé vagyok a többiekkel szemben is, elzárkózom másoktól, de Krisztus szerelme kicseréli szívemet, hogy befogadjam őket. Azzal mutathatom meg hálámat Krisztus meg nem érdemelt kegyelméért, hogy én is közösséget tartok a gyöngéekkel!

Urbán Ernő.

Szenháromság 21. vasárnap.

Kiki engedolmeskedjék a maga helyén.

Efézus 6, 1—9.

Sokan szívesen hallgatják az apostolok intéseit. Közéllónak érzik magukhoz ezeket az erkölcsi igazságokat. — Ez már gyakorlati keresztyénség, — mondogatják, — tudunk vele mit kezdeni. — Mások viszont éppen ezt a morális prédikációt únják; fölöslegesnek, céltalannak találják, hiszen szépnek szép mindez, de nincs semmi foganatja. A papok erénycsöszök, de az élet egyszerűen nem vesz buzdító, dorgáló szavaikról tudomást és megy tovább a maga rendes kerékvágásában. Akárhogyan tekintsünk is azonban ezekre az ígérekre, egyet észre kell vennünk nyomban, hogy valami *meglepő, váratlan, egy csöppet sem megszokott üzenetet* hirdetnek. Szó sincsen bennük erkölcsi igazságokról, nyoma sincsen az erényre serkentésnek és az eszmények feldicsérésének, amelyeknek emlegetését kötelezőnek tartjuk ugyan, de magunkban érezzük, hogy mindez csak falra hányt borsó.

Miről van hát itten szó? Figyeljük csak meg szent leckénket. Van egy szó, amely lépten-nyomon felhangzik és megüti fülünket. Vegyük csak ezt közelebről szemügyre, mert itt van a *nyitja* mai igénknek, itt találkozhatunk nélkülözhetetlen, életbevágó, sorsfordító követségével.

Ti gyermekek szót fogadjatok — az *Urban!* Ti atyák neveljétek az *Úr* tanítása és intése szerint! Azután még nyomatékosabban és gyakrabban a szakasz vége felé: ti szolgák engedelmeskedjétek félelemmel és rettegéssel, mint a *Krisztusnak*, mint *Krisztus* szolgái, tudván, hogy az *Úr* megfizet. Végül a gazdáknak és uraknak ugyancsak a lelkére köti: *a ti Uratok* is mennyben van és személyválogatás nincsen ő nála.

Micsoda kép tárul fel elénk ezekből a szavakból? Embereket látunk, korban és társadalmi állásban különböző embereket, akik között mégis van valami közös: uruk van, mégpedig egy és ugyanaz az *Úr*, a *Krisztus*. Ezeket az embereket nevezi keresztyéneknek a Biblia. Ezt kell nekünk is elsősorban tudomásul vennünk. *Csak az keresztyén, akinek életén úrrá lett a Krisztus, aki Krisztus hatalmában él.* Most érthetjük meg az evangéliumot is: az éppen az evangéliumnak az örömhíre, hogy *Krisztus* átvette az uralmat fölöttünk, hozzá tartozunk és neki tartozunk ezentúl engedelmességgel.

Az evangélium üzenetét másik oldaláról is meg kell látnunk. „*Jézus Krisztus az Úr*“ ugyanannyit jelent: *én pedig az ő szolgája és alattvalója vagyok.* A keresztyénség tehát nem áll másból, mint *Krisztus* uralmából, parancsolásából, vezetéséből és a mi engedelmisségünkéből. *Krisztus* egész életünkre számot tart, semmi sem maradhat érintetlen az ő hatalmától. Nemcsak néhány dologban kell neki *engedelmeskednünk*, hanem életünk minden dolgában, apró és nagy ügyében. Példaképpen néhány esetet sorakoztat föl okulásunkra Pál apostol. Odahaza, az otthon meleg fészken is *Krisztus* akarata az *úr*. A gyermekeknek meg kell tanulniok engedelmeskedni azzal, hogy szüleiknek szót fogadnak és a szülőknek meg kell tanulniok engedelmeskedni azzal, hogy megfegyvelmezik és intik gyermekeiket. De nemcsak az otthon, hanem kint az élet küzdelme és forgataga, nemcsak a családi élet melege, hanem a kenyérért való harc, a munka és a hivatás is *Krisztus* uralma alatt áll. A munkásoknak, szolgáknak, cselédeknek meg kell tanulniok engedelmeskedni azzal, hogy szolgálnak és a kenyéradó gazdáknak, az uraknak, a munkaadóknak meg kell tanulniok engedelmeskedni azzal, hogy gondot viselnek alárendeltjeikről, méltányosan bának és igazságosan cselekesznek velük.

Az első üzenete szent Igénknek tehát az, hogy *Jézus Krisztus* számodra is, tenéked is *Úr*. Ébredj tudatára annak, hogy te is keresztyén ember vagy, *te is Isten gyermeke lettél*, mert *Krisztus* neked is urad. Az ő szeretete téged is körülvesz, édesen hívogató szava a te szívedet is megérinti: *Jer* és *kövess engem!* Erős karja téged is megragad, mint a viharzó tengeren a süllyedő Pétert: *Neked* is szól biztatása, bátorítása: *Kicsinyhítű, miért kételkedel?* És végül személy szerint, egyenesen neked szól parancsa: *Eredj el és te is ekképen cselekedjél!* Tudod, mit jelent ez? Nem ragyogó eszményeket szögez neked *Jézus*, amelyeket erőd minden megfeszítésével sem tudsz megközelíteni, hanem *Isten* gyermekévé tesz. *Neked* nincs már más dolgod, mint hogy megmaradj *Isten* gyermekének és elhivatásodhoz méltóképpen éljél. Nem követelmény *Jézus* szava, nem súlyos feladat,

amely alatt a legerősebb is roskadozik, hanem *parancs*. Isten gyermeke vagy, éljél úgy, mint Isten gyermeke. Soha ne feledkezz meg róla, ne kicsinyhitűsködj. Nem a magad fogyatékos erejéből kell járnod Isten útján, hanem az én erőmből. Íme tied az én erőm, kiöntöm szívedbe az én szeretetemet, meggyőzőm makacskodó, elleneszegülő akaratodat, foglyul ejtem lázadozó gondolataidat. Nincs más dolgod, mint hogy bízd Rám magad; engedj Nékem, hadd növekedjem életedben; vedd szívesen az alászállást; örülj annak, ha megtörik akaratod önző-volta és szolgálatomra hajlítom. Egyszerűen örülj annak, hogy a közelemben élhatsz, megtapasztalhatod uralmam vigasztalását és rendreutasítását. Adj hálát azért, hogy Isten gyermeke vagy és *szabad* engedelmeskedni!

Krisztus szavára boldog visszhang támad szívünkben. Érezzük, hogy itt van a mi helyünk, Ónála, ezután vágyódtunk mindig és ezt kerestük mindenütt másutt eddig hiába. Ez az igazi élet: Krisztussal élni, neki szolgálni és Őt követni. Mégis, ugyanakkor más indulatok is megmozdulnak szívünkben. Mennél nagyobbak látjuk Krisztus Urunk szeretetét iránunkban, annál jobban akarjuk élvezni, de hallani nem akarunk arról, hogy nekünk is ugyanazt kell cselekednünk. Ezért van szükségünk arra, hogy Isten minket a Szentlélek iskolájába vegyen, hogy mindennapi életünkben gyakoroljuk önmagunk megtagadását és az ő szolgálatát.

Szentigénk második üzenete segítséget jelent leckénk megtanulásában. Krisztusnak csak úgy engedelmeskedhetünk, ha másoknak szolgálunk, ha olyan embereknek, akik közelünkben élnek, akikkel együtt élünk, engedelmeskedünk. Úgy rendezte be az életet Isten atyai jósága, hogy nincs egyenlőség az emberek között, hanem *alá- és fölrendeltségben élünk*. Odahaza szülők és gyermekek élnek egymás mellett, kinn az élet mezején pedig munkások és gazdák. Milyen nehéz a mai időben engedelmességet tanulni a szülők iránt és munkánkat szolgálatként végezni. Már a kisgyermek a maga akaratát akarja érvényesíteni, hallani sem akar kívánságainak megtagadásáról, visszautasítja a gyámkodást és a maga lábán, a maga feje szerint akar élni. Azután micsonna keserves a munka, a legtöbb ember számára lélektelen robot, szükséges rossz, ami a megélhetéshez kell, de nem telik benne semmi öröme. Hát még a sok parancsolgatás, a kiuzsorázás és bántás. Hogyan lehet a mai gyerekek és a mai munkásoknak jó lélekkel engedelmeskednie? Minden porcikánk tiltakozik ez ellen.

Gondoljunk azonban csak arra, hogy milyen volt az ókorban a gyermek és a munkás helyzete? A gyermek rabja volt szülői kénye-kedvének. Kemény, sőt kegyetlen volt a nevelés; legfőbb eszköze a fenyték volt. Hát még a munkás helyzete! Rabszolga volt, kevesebbet ért a gazda szemében, mint a jószág; szabadon rendelkezhetett vele, eladhatta-vásárolhatta; élete és halál pusztá szeszélyétől függött. Hogyan adhatott ilyen helyzetben ilyen kemény parancsot az apostol, mégis engedelmeskedj!

Emlékezzünk csak vissza szent igénk első üzenetére. A keresztyénség nem más, mint Jézus uralma. Ez annyit tesz, minthogy az Ő akarata dönt, Ő szabja meg, mitévő legyek, nekem csak egy lehet a doigom, hogy Hozzá igazodom. Az igazi élet: Krisztusnak engedelmeskedni, az életnek pedig csak egy igazi veszedelme van, az, amit a Biblia bűnnek nevez: és ez az, amikor a magunk akarata szerint élünk. Aki szabadjára ereszti kívánságait és önmagának él; aki csak a maga érdekét hajhássza, az elveszett ember,

aki a biztos romlásba rohan. Csak az szabadít meg minket, ha nálunk hatalmasabb és igazabb akarat hajlítja maga alá a mienket, ha megfélemezi, ráncba szedi és kordában tartja a mi akaratunkat, sőt ha fel is szabadítja az igazi akarásra, Isten akaratának akarására. Ezt cselekszi meg Krisztus, a Szabadító. *Elfordítja tekintetünket önmagunkról és észrevételetti a másik embert, akinek szüksége van rám, aki reám szorul és meglátatja azt a másik embert is, akit Isten rendelt fölibém, hogy neki engedelmeskedjem megfogadjam szavát. Itt táru fel előttünk az evangélium titka. Krisztus elrejtőzködve lép hozzánk. A legkisebb mögött ott áll Ó. Ha segítünk valamely nyomorulton, Rajta segítünk. Ugyancsak Ó áll szüleink és uraink háta mögött is. Minden engedelmisségünk Neki szól, minden szolgálatunkat Ó fogadja el. Engedelmeskedni tanulunk, mert új akaratot kapunk. Megölkölhetjük saját, önös akaratunkat és akarhatjuk Isten akaratát. Ezt nevezi a Biblia engedelmisségnek. Ezzel ajándékoz meg a hitben minket Isten és ebben az engedelmisségben gyakorol életünk minden napján, amikor a családban és a hivatásunkban előljárókat, feljebbvalókat, vezetőket és mestereket, urakat és parancsolókat állít fölénk. Lássuk meg Krisztus Urunkat ő mögöttük és akkor vidám szívvel kezdünk el engedelmeskedni.*

Végül van szentigénknek egy harmadik mondanivalója is. Súlyos és komoly üzenet ez. A szülők Istentől kapták szülői hatalmukat. Azonban nekik is engedelmeskedniök kell, ámde náluk más a formája a szótfogadásnak. Nevelniök kell, fegyelmezniiök és inteniök. Amelyik szülő elhanyagolja a nevelést vagy visszaél szülői hatalmával és hatalmaskodik gyermekeivel, az megcsúfolja szülői tisztjét. Hogyan ad majd egykor számot az örök Bíró előtt? Minden szavunk, cselekedetünk, mindennapi életünk apró-cseprő és nagy dolgai az utolsó ítélet fényében megnőnek és súlyos felelősség terhét rójják lelkünkre. Meg kell szívlelnünk, különösen ma, amikor a türelem és nevelői gond kezd terhes lenni és sokan le akarják rázni magukról. Engedelmisséggel tartoznak a szülők is. Meg kell érteniök gyermekeiket, lehetővé kell tenniök, hogy vidám szívvel tudjanak engedelmeskedni. Lelkiismeretüket fel kell ébreszteniök és Isten parancsolatait mélyen szívükbe kell vésniiök, hogy az Úr fegyelmezése és intése szerint járhasanak. Jaj annak a szülőnek, aki semmibe veszi tisztét, vagy visszaél szülői tekintélyével és méltóságával! Viszont boldog az a szülő, aki engedelmeskedik az Úrnak, mert jutalmát veszi.

Ugyanez a lerázhatatlan felelősség terheli a munkaadókat és urakat. Elhagyván a fenyegetést, a jót cselekedjék! Nekik is Isten előtt kell számot adniok sáfárságukról, nemcsak hitvány anyagi javakról, de reájuk bízott lelkekről is! Úgy kell vezetniök és irányítaniok embereiket, hogy azok emberhez méltóan élhessenek, szabadon engedelmeskedhessenek és szívvel-lelékkel szolgálhasanak. Krisztus nem ismer személyválogatást. Földi törvények alól kibújhatnak, emberi megítélést elkerülhetik, de nem azt az ítélszéket, amely pedig örökkévaló sorsukról dönt. Údvösség és kárhozat fordul meg engedelmisségükön vagy engedetlenségükön.

Jézus Krisztus a mi Urunk! Ó akar megtanítani minket az engedelmisségre otthon és munkahelyünkön. Senki hiába nem engedelmeskedik, mert bő jutalmát veszi, de senki büntetlen nem tagadja meg az engedelmisséget: életünket játszhatjuk el. Kiáltunk azért a zsoltáros szavával:

Vezérelj utamat a Te igéd szerint és ne engedd, hogy valami hamisság uralkodjék rajtam! Taníts meg Uram a Te rendeléseidnek útjára, hogy megőrizsem azt mindvégig!

Urbán Ernő.

Szentháromság 22. vasárnap.

Épülő gyülekezet.

I. Thessz. 5, 14—24.

Ez a néhány apostoli intés mély bepillantást nyújt nekünk a szaloniki gyülekezet életébe. Fiatal keresztyénekből áll, az apostol alig tölthetett néhány napot körükben, a hamarosan kitörő üldöztetés miatt tovább kell mennie. De az *evangélium hatalmát* mutatja az, hogy az apostol vezetése nélkül is, magukra hagyatva, sőt a legnagyobb szorongatások és küzdelmek közepette is, *egyre épül a gyülekezet*. Nemcsak, hogy nem inognak meg a hitben, hanem „hitük fáradozásában, szeretetük munkájában, reménységük állhatatosságában“ példaképei a többi gyülekezetnek.

Mi a titka annak, hogy a legmostohább körülmények és a legnehezebb próbák között is gyarapodik ez a gyülekezet? Az első feleletet talán úgy fogalmazhatjuk meg, hogy *élő valóság volt számukra az egyetemes papság*. Mit jelent bibliai értelemben a papság? Másokért felelősséget érezni, mások üdvösségének gondját lelkünkön hordozni, egymásért Isten királyi széke előtt imádságainkban közbenjárni. A szaloniki keresztyének élték ezt a papi hivatást és szolgálatot. Nagy *fordulatot* vitt véghez életükben az evangélium szava. Azelőtt nem törődtek egymással, kiki élte a maga kicsiny életét, „mi közöm a többi emberhez“, gondolták és csak a maguk érdekét és hasznát keresték. Most azonban, hogy találkoztak Isten szeretetével; meghallották, hogy elveszett állapotukból kiragadta és megmentette őket a Jó Pásztor hűséges szeretete, egyszeriben hazataláltak a nyájhoz, Isten népéhez. Felismerték, hogy magában senki sem üdvözülhet, egymástól elszigetelődve senki sem járhat Isten útján, hanem csak *együtt* épülhetnek fel gyülekezetté. Egyenként mindenki csak egy-egy tégla, csak ha együtt vannak és szorosan összekapcsolódnak, *egyik a másikáért szolgál*, akkor épülhetnek fel Isten hajlékává.

Milyen *lelkipásztori fegyverkezésben* és bátorításban mutatkozik meg egyetemes papságuk! A rendetleneket, akik semmibe vették Isten parancsolatait és a maguk szeszélye szerint akartak járni, rendreutasították. Itt látjuk szeretetünk erősségét. Nem mindegy, hogy mit csinál a társam és milyen úton halad. A felelősségünknek abban is meg kell nyilatkoznia, hogy a *szelíd bírálat* és az *erélyes intés* kellemetlen szolgálatát is vállaljuk. Könnyű „jó emberek“ társaságában élni. A keresztyén gyülekezet azonban *megettért bűnösök közössége*, akiknek életében minduntalan újra felburjánzik a gaz, felüti fejét a Kisértőnek csábítása. Szakadatlanul résen kell lennünk, nehogy valaki is közülünk elhajoljon Isten akaratától és ezzel elszakadjon Isten kegyelmétől.

Az üldöztetés próbatüzeiben sokan kicsinyhitűek lettek; erőtelenségük érzése elcsüggeszti őket. A szeretet azonban mennyi kimeríthetetlen forrású *bátorítást* és *biztatást* tud szerteárasztani; a testvéri együttérzés és

személyes törődés micsoda hatalmas gyámoltásnak bizonyul. Nincs olyan ostroma az Ellenségnek, amellyel szemben győzelmesen meg ne állhatna az egyház, ha megmarad Isten szeretetében. A *testvéri szolgálat* megtartja az ingadozókat, botladozókat és egyre erősebben tartja össze Krisztus megváltottjait. Sőt nemcsak befelé mutatkozik meg a szeretet egymáshozláncoló ereje, hanem kifelé is. A felülről való szeretet elnyomja az üldözötést, a méltatlan bántalmazás, a szenvedélyes gyűlölet következtében természetesen feltörő harag indulatját is. Még az ellenséggel szemben sem adnak teret szívükben a bosszúváagnak, hanem *mindenkivel szemben* a jóra törekednek. Micsoda győzelmes erejű a szeretet, *kívétel nélkül* mindenkiel szemben a jóra törekvésben nyilvánul meg. Nincs olyan gonoszság, olyan elvetemültség, amely megbéníthatná.

Ilyen szeretetet természetesen csak *felülről lehet kapni*. Nyitva állnak azonban előttünk is a kapuk, hogy odamehessünk és elvehessük ezt a szeretetet. Az imádság gyakorlása, különösen az *egymásért való tusakodó könyörgés* mozgósítja Isten országának erőit, hogy *láthatóvá váljék* e földön, gyarló emberek között is, az egyház, Krisztus *földi teste*. Nem csodálatos az, hogy üldözések, szenvedések, halálos veszedelem viszontagságai között is *mindenkor örülhetnek*, egymásnak is örülhetnek a hívők és mindenben hálát adhatnak. Akármennyi veszedelem fenyegetse társunkat, akármennyi kísértés rohamozza is, Krisztus győzelme megtarthatja és Krisztus által meg tud állani. Ennek örülhetünk és ezért telik meg szívünk *hálával* egymásért. Ahol Krisztus van, ott a kesergésnek, panaszkodásnak, csüggedezésnek nincs helye. Krisztus közelében meg tudjuk ragadni egymás kezét, hogy többé ne eresszük el, hogy semmi külső vagy belső botlás, baj, bűn következtében se szakadjon meg a közösség közöttünk. Épül és gyarapszik a gyülekezet, mert törődnek egymással a testvérek, mert *papjai egymásnak*, akik felveszik és hordozzák egymás gondját Isten színe előtt.

A második titka a szaloniki gyülekezet példás harcának és a leghevesebb üldöztetések között is győzelmes ellentállásának: a *Szentlélek ereje*. Isten minden egyes hívő gyermekének megadja a Szentlelket. Senki hiába nem kéri tőle, hanem ígérete szerint mindenkinek odaadja. Mégis azt tapasztaljuk, hogy *kevés látszik* meg a Lélek munkájából körülöttünk. Azért, *mert megoltjuk a Lélek tüzét*, nem adunk teret neki életünkben. A szaloniki keresztyének ellenben szabadon engedték lobogni a Lélek tüzét. Ez érvényesült pl. a prófétálásban. Isten akaratának *személyes* hirdetése volt ez: a bűnök leleplezése, rejtett hűtlenségek feltárása. Az ítéletnek a tüzét jelentette ez, amely könyörtelenül napvilágra hozott mindent, ami csak Isten akaratával ellenkezett. Mennyi szégyenkezés, mardosó önvád, égő könny, de felháborodás és bosszankodás is járt a nyomában a Lélek munkájának. De abban mutatkozik meg éppen a szaloniki keresztyének nagysága, hogy *vállalták a Lélek ítéletét*, elfogadták és megalázkodtak alatta, engedték, hogy az ítélet tüzével kiégessen lelkükből minden olyan kívánságot és törekvést, amelyet eddig jónak találtak és amelyet dédelgettek ugyan, de a Lélek intő szavára megtagadtak és amelytől elszakadtak.

Ugyanígyen erővel munkálkodhat közöttünk is a Szentlélek megtisztító, újjáteremtő, megelevenítő hatalmával. Csak meg ne oltuk a megszokott „polgári” vélekedés, „a józan ész”, a „hagyományos” életforma

nevében. Félelmetes hatalmat adott Isten a kezünkbe: magának a Léleknek is ellent tudunk állani, a Lelket is meg tudjuk szomorítani, sőt tüzét meg olthatjuk. Ez azonban a vesztünket jelenti. Azért hangzik az apostol szava, hogy ne éljünk ezzel a végzetes lehetőségünkkel, hanem *könyörögjünk Szentlélekért*, kérjük Istent, hogy tárja fel szívünket, töltsön el vele minket, tisztítson meg és törjön össze, de egyben emeljen is fel, erősítsen meg a hitben és állítson talpra minket, hogy szilárd léptekkel tudjunk járni Isten útján.

Engedj a Léleknek! Ez az Isten parancsa ma hozzád. Isten Lelke azonban emberek által és emberi lelkekben jelenik meg; ezért *meg kell vizsgálnunk* mindig, nehogy emberi lelki megmozdulással, emberi törekvésekkel és kívánságokkal összetévezzük. Isten igéjét kell *próbakő* gyanánt szorgalmasan forgatnunk, hogy megítélhessük a Lélek indítását és vezetését. Ami gonosznak látszik, attól őrizkedjünk, a görög szöveg szerint: még a jónak látszó gonosztól is őrizkedjünk. *Gonosz mindaz, ami tőlünk való*, ami szívünkben, értelmünkben terem. Lehet ez egyszerű és nemes; jónak látszik, de hadakozni kell ellene azért, hogy *egyedül Isten akarata* legyen úr rajtunk.

A gyülekezet közösségének *alapja* a Szentlélek munkája. És a Lélek egymás szeretete, intése és bátorítása, élete bédája és gyöngesége által nevel minket, gyakorol az egymás iránti felelősségben és szolgálatban, megtanít bennünket járni az egymásért való élet, a szolgálat útján. A Szentlélek tüze elégeti a magunknak való életünket és kohójában eggyé akarja forrasztani a keresztyéneket, hogy csakugyan Isten gyülekezete legyenek.

Végül, harmadszorra a szaloniki gyülekezet fejlődésének titka abban rejlik, hogy nemcsak felismerték és elfogadták a Lélek munkáját, nemcsak vállalták az egyetemes papi felelősséget egymás iránt, hanem megtalálták és meghozták az egyedüli méltó és igaz *feleletet* a Lélek tevékenységére. Ez a felelet pedig nem lehet egyéb, mint *egész életük odaáldozása*. Keresztyén gyülekezet ott van, ahol önmagukat áldozzák fel *hálából* egymás szolgálatára. Egész valónkat, szellemünket, testünket-lelkünket meg akarja *szentelni* Isten. Ráüti a maga pecsétjét, kezébe vesz minket *szerszám gyanánt*, hogy felhasználjon emberek megmentésére, országa terjesztésére, a Kísértő ostromának legyőzésére.

Micsoda vigasztalás van ebben a hitvallásban: *Istennek áldoztam magamat*. Többé nem kell aggodalmaskodnom. Istenre vethetem minden gondomat. Nincs mitől félnem, bármi érjen is. *Isten tulajdona lettem*. Átvette az uralmat életem fölött. *Megőriz* engemet és minden keresztyén testvéremet Krisztus eljövételének napjáig.

Azért törődnek egymással a szalonikibeliek, azért bízzák magukat a Lélek vezetésére, azért tudják magukat *áldozatul felajánlani és odaszálni az Istennek*, mert Isten az, *aki elhívta őket*. Isten pedig akaratát keresztyén viszi minden ellenállással szemben. *Hű az Isten*, aki *kegyelmét megdicsőíti* még olyan gyöngye, nyomorúságos embereken is, amilyenek mi vagyunk; aki *belőlünk* széthúzó, egymástól idegenkedő emberekből is *testvéri közöséget tud összekovácsolni*. Mi is ilyen fejlődő, gyarapodó, épülő gyülekezet lehetünk, mert Isten *minket is* elhív magához, az ő országának dicsőségébe.

Urbán Ernő.

Reformáció ünnepe.

Belső megszilárdulás!

I. Kor. 3, 11—23.

Szánandó és mosolyt fakasztó, amikor egy lecsúszott gentry-család kínosan iparkodik a hajdani, rég-letűnt fényének, előkelőségének *látszatát* fenntartani. A roskadozó, kopottas bútorokat folytonosan fényezgetik, a tükrössé vált ruhákat nagy gondnal kefélik, javítgatják, az asztalra alig kerül ugyan étel, de amikor reprezentálásra kerül a sor, olyan fennen hordják az orrukat, mintha színültig tele lenne a pénzesládájuk. Szakasztott ilyen szánandó és mosolyt fakasztó az *átlagos* protestantizmus erőlködése, hogy politikai súlyt, társadalmi érvényesülést és közéleti befolyást biztosítson magának. A mult *örökségéből* él, az ősök nagy tetteit és szolgálatait hánytorgatja, közben azonban nem veszi észre, hogy egyre fogy, olvad, zsugorodik az örökség, sorvad és megkövül a hagyomány. A belső megüresedést külső tekintéllyel, a belső erőt látszólagos sürgés-forgással, a lelket hanggal akarja pótolni. Megrendült helyzetén pedig úgy akar segíteni, hogy külső szövetségesek után veti magát. A mult században a liberalizmus segítette ál-virágzási korra ezt az elfajzott protestantizmust, majd a szociális eszméket próbálták felhasználni népszerűségük emelésére, napjainkban pedig a nemzeti eszmének hangoztatásával szeretnék létüket biztosítani.

Szentigénk üzenete villámcsapásként ér minket. Két kérdést szögez először nekünk. Ez a két kérdés megméri életünket és könnyűnek találta-tunk. Az egyik kérdés: van-e *biztos fundamentuma* egyházi és személyes keresztyén életünknek? Csak egyetlen fundamentum van: ez maga Jézus Krisztus. Nem elég büszkén emlegetnünk a reformátorokat, hanem nyomukba kell szegődnünk: nekünk is úgy kell ráállanunk erre az egyetlen alapra, mint ők tették. Fel kell ismernünk, hogy legtöbbször fundamentum nélkül próbáltunk építeni. Felhőkarcolókat építettünk, tetszetős, szemre gyönyörű alkotásokat, de elmulasztottunk leásni a kőszikla-alapokig. Nyugodt, elkényelmesedett időkben, amikor a szokások áporodott levegője vette körül az embert, el lehetett így éldegélni. De amikor megrendül talpunk alatt a föld, elsöprő viharok rontanak reánk, lehet-e csodálkoznunk azon, hogy minden romba dől és ránk szakad biztosnak vélt, dédelgetett, szépnek álmódott világunk? Az elmúlt és a mostani világháború félelmetes erővel leplezi le a hazugságokat, a felületességeket és könnyelműségeket. Azt hittük, hogy keresztyén Európában élünk és most lepattozott a máz és kiderült, hogy a keresztyén jelszavak és szólamok alatt már régen kicseréldött az emberek szíve és gondolkodása. Nincs alap a lábunk alatt. Nem is várhatunk mást, mint szétomlását műveltségünknek, társas életünknek. Jó és szükséges azonban ez a vihar, mert megtisztítja a levegőt, szabaddá teszi az utat az igazi felépítéshez. Csak egyet kell tennünk: megkeresni és megtalálni az egyetlen igazi örök alapot! Félre minden emberi tervezgetéssel, délibábkergetéssel. Vissza a fundamentumhoz!

Milyen fundamentumról beszél az apostol szája által maga az Örök-kévaló? Nem valami szép eszméről, amiért fel kellene szívünknek buzdulnia, hanem egy élő személyről szól, Jézus Krisztusról. Nem elég nekünk

még az sem, ha egyszerre Bibliaolvasó emberek leszünk. Hiszen arra van képessége az embernek, hogy a Biblia szavaiból egy szép világot cirkalmazzon ki magának és azután minden erejét összeszedve, lelkesen és odaadással igyekezzen ezt a szépen megrajzolt képet megvalósítani. Mi a baj ennél a látásnál? Az, hogy újra csak a magunk erejére építünk. Az már édes mindegy, hogy ilyen vagy amolyan eszmékért hevüljünk, ha még mindig önmagunkban bízunk és magunktól várjuk sorsunk jobbba fordulását, boldogulásunkat. Nem olyan nagy a különbség a letűnőben levő polgári gondolkozás egyéniség-bálványozása és a mai tekintélyuralmi világ tömegekben való reménykedése között. Százféle formát ölthet magára az ember vágyakozása és hiedelme, de mindegyikben magára támaszkodik és önmagát tartja olyan nagyra, hogy sorsának kovácsa, szerencséjének kiverekedője. Még az sem jelent olyan nagy ellentétet, ha az egyik ember a józan észre hallgat, a másik pedig vallásos érzésektől fűteti magát. Egyre megy mind a két út, mert az isten-nélküli éppen úgy, mint az isten-hívő csak a maga erejével számol és önmagában bíz. Istent említi, de csak azért, hogy megsegítse, támogassa őt saját terveiben. Ez ellen az örök és mindig új emberi gondolkozás ellen szállt síkra a reformáció. Nem emberi akaratból pattant ki, nem nagy emberek, vallásos lángelmék alkotása, ellenkezőleg. A résztvevő emberek nem akartak, váltig húzódoztak előle. Luther nem akarta elhagyni a csöndes kolostori cellát. Visszahúzóda, tudósként akart dolgozni. Kálvin sem akart hallani arról, hogy beleártsa magát az emberek tülekedésébe és huzavonájába. Ő is a könyvek közé akarta bevenni magát, hogy művelje a tudományt. Isten azonban előparancsolta mindkettőjüket és kényszerítette őket, hogy kimenjenek az emberek közé. A megbízásuk égette lelküket és nem hagyott nyugtot nekik. Nem csináltak terveket, nem volt programjuk, még csak elképzelésük sem arról, hogy mi lesz velük, hová fejlődnek a dolgok. Ők csak engedelmeskedtek az evangélium hívásának és küldésének, mentek, ahová kellett; mondták, ami reájuk bízott. Azért lett életükben Isten ígérete és parancsolata, Isten hívása és küldése olyan égető, sürgető, ellenállhatatlan hatalom, mert a Bibliából ki- és hozzájuk lépett az élő Krisztus, az Úr és szeretetével foglalul ejtette őket. Belátták, hogy ők semmit sem tehetnek üdvösségük érdekében. Akármíhez fogjanak is maguktól, csak öregbítik kárhuzatukat. Végük van egyszerűen, mert eljátszották az életet, elszakadtak Istentől, kiestek az élő Istennel való közösségből. Krisztus azonban kinyújtotta hatalmas karját és megragadta őket. Elkezdett cselekedni velük és rajtuk, megszabadította őket és szolgálatába állította. Megmenekültek, mert Krisztus megmentette őket. Istennek tetsző lett az életük, mert Krisztus melléjük állott és magához fogadta őket. Ez a tapasztalatuk volt a reformáció irtózatos hajtóereje, amely keresztül tört minden akadályon és ellentálláson. Az élő Krisztus cselekvésére és ajándékára, ígéretére és parancsolatára építették életüket, jobban mondvá, Krisztusra épült az életük, mert Isten volt az, aki Krisztushoz vezette őket és megnyitotta szívüket Krisztus befogadására; Isten hajlított és vonzotta akaratukat, hogy önként és vidám szívvel meghódoljanak az Úrnak, a Megváltónak.

Rajtunk sem használ semmi más, semmiféle reménnyel nem kecsegtethetjük magunkat ezen kívül; sőt bizonyos, hogy szörnyű kiábrándulás

és családás ér minket, ha emberi tervek és vágyak lidérce után futkosunk és kapkodunk. Egyet tehetünk csupán, egy a szükséges dolog: elfordulni mindentől, nem hallgatni senkire, elfordulni még önmagunktól is, attól, amit súg a szívünk és diktál az eszünk és feltekinteni Jézusra. Csak Őt lássuk egyedül; Reá nézzünk és akkor szilárd alapot kapunk talpunk alá. Akármilyen viharzó is a tenger körülöttünk, biztos sziklán vethetjük meg a lábunk.

A másik kérdés azonban nem kisebb nyugtalanságot vált ki szívünkben. Ha egyszer már megtaláltuk ezt a fundamentumot, belekapaszkodtunk az élő Krisztus kezébe, rábíztuk magunkat vezetésére, szívből Urunknak valljuk, vajjon mit építünk erre a fundamentumra? Követ, téglát vagy szénát, pozdorját? Ez a kérdés vág azután amugy igazán elevenünkbe. Az első kérdés inkább az elvilágiasodott, modern szellem ígézte alá került, eltévelyedett, megüresedett protestántizmust hívja önvizsgálatra. Ez a második kérdés azonban a hívő, kegyes, felekezeti öntudatú, egyházas, felébredt protestantizmust veti a mérlegre. Sokat beszéltünk Krisztusról, folytonosan emlegettük, de vajjon nem szorult-e szívünkben mégis egy kis zúgba? Munkánk és szórakozásunk vajjon nem úgy folyt-e, mintha semmi közünk sem lenne Krisztushoz? Vasárnapunkra, templomos életünkre rányomta bélyegét a reformáció emléke, de vajjon a politikai gondolkodásunkat és magatartásunkat, a pénzzel való bánásunkat, a társadalmi kérdés megoldását csakugyan Krisztus szabta meg? A Bibliát is olvastunk, sűrűn és szívesen idéztünk bibliai mondásokat, azonban a vallásos külszín mögött töretlenül az énünk uralkodott, a magunk urai voltunk, a magunk feje szerint éltünk.

Felráz minket az Ige, ne áltassuk továbbra magunkat. Ne sántikáljunk tovább kétfelé, ne akarjunk tovább is két úrnak szolgálni, Istennek is megadni a magáét és közben a világgal is jó lábon állni. Isten félelmetes megpróbáltatásokat tartogat az ő népe, a keresztyénség számára. Nehogy azzal áltassuk magunkat, hogy jobb idők jönnek. Merő tévedés és kába képzelődés. Nehezebb idők jönnek, keményebb és könyörtelenebb idők jönnek. Még pedig nem Isten ellenségei miatt, hanem egyenesen Isten akaratából. Ítéletidők jönnek feltartóztathatatlanul; Isten rostáját senki el nem kerülheti, sőt Isten próbáló tüze tör reánk, már kezd gyúladozni, itt is ott is fel-fellobban, hatalmas lángtengerré olvad össze és elemészt mindent, ami tőlünk való, amit nem Isten kegyelméből vettünk; mindent, amit magunktól csináltunk, ha mégolyan szép és tetszetős is és csak az marad meg, amiben Isten akarata érvényesült, amiben mertünk bátran és elszántan engedelmeskedni Isten vezetésének.

Az Ige kérdései megrettentenek minket, felrázzák szívünk nyugalmát, elhessegetik szívünk békéjét. Aki bedugja a fülét és nem akarja meghaladni az ítéletet, az hiába hiszi azt, hogy rendben az élete, biztosítva van az üdvössége, azt utóléri a próbáló tűz. Mindene megég és vajjon marad-e annyi hite, hogy végképpen el ne vesszen, hanem legalább mint egy hitvány üszök, kiragadtassék a tűzből? Ellenben aki megalázkodik Isten hatalmas keze alatt, akinek szívét összetöri az Ige pörölye, aki magára veszi az ítéletet, az egyszerre szembetalálja magát a kegyelmes Istennel.

Halljuk meg végül az evangéliumot, amint hozzánk szól ebben az Igében: Isten erejében és kegyelmében megállhatunk. Ő adta nekünk az

egyetlen igazi alapot és Ő általa megmaradhatunk rajta. Akármilyen árvíz akarjon is lesodorni minket róla, elég, ha mint a süllyedő Péter hozzá kiáltunk: Uram, tarts meg engem! és nyomban megragad minket karja. Isten kegyelméből megtagadhatjuk az emberi bölcsesség és a világ csábításának szavát és tudunk engedelmeskedni. Mert Isten hajléka vagyunk; mi, keresztyén gyülekezet szállást adunk a felséges Istennek; elküldi köztünk Szentlelkét, hogy élesszen, erősítsen, tisztítson és növeljen. Ezen a földön és közöttünk gyarló emberek között is, hűtelenek és pártütők között is, van Istennek népe. Nemcsak az apostolok korában, nemcsak a reformáció idején, hanem ma is; a közöny és evangélium-ellenesség, hamis keresztyénség és a kegyelem elleni rúgódozás idejében is, van Istennek népe. Olyan népe Istennek, mely hitvalló szavában és életében egyaránt, mert a Szentlélek nyomán szól és cselekszik. Van olyan élet, amelyben a Lélek megtermi gyümölcseit.

Sőt, még nagyobb dolgot ígér nekünk és közöl velünk az evangélium: mi is, mi magunk is ilyen megreformált hitű és életű gyülekezet lehetünk, sőt azok vagyunk. Mert Isten nekünk is adta az egyedüli fundamentumot, az élő Krisztust és mi hittel magunkhoz ragadhatjuk őt. Isten számunkra is elkészítette a jócselekedeteket, hogy azokban járjunk.

Ne féltünk a protestantizmus jövőjét, ne reménykedjünk emberi vállalkozásokban és mozgolódásokban, ne sajnáljuk tekintélyünk csorbulását, közéleti helyünk visszaszorítását, ne aggódmaskodjunk, amikor régi és új ellenségek erőre kapva fenyegetik létünket. Egy legyen a gondunk: ne kifelé éljünk, hanem belülről szilárduljunk meg. Épüljünk rá a kösziklára és rajta éljünk. Akkor a poklok kapui sem vehetnek rajtunk, Isten igaz és szent anyaszentegyházán diadalmat.

Urbán Ernő.

Bölesőtől a koporsóig.

Esketési beszéd.

Utrakeléstek ez ünnepi órájában három kérdés hangzik felénk. Kik vagytok? Mi a célotok? Miképp juttok el a célra?

Igen boldogok vagytok, ha az első kérdésre ezt felelhetitek: „Mi Isten gyermekei, mert az Úr Jézus tanítványai vagyunk.“ Hiszen ez a legnagyobb méltóság, a legáldottabb elhivatás és a legboldogítóbb lehetőség. Az életérdeket ugyanis nem a születés adja, nem is a rang, a képzettség sem és nem a vagyoni helyzet, hanem az istenfiúság. S ez egyben a legáldottabb elhivatás és lehetőség, hiszen ez a tanítványságra elkötelezés, Isten munkájában való résztvehetés és részesedhetés az Isten örök dicsőségében is.

És igen boldogok vagytok, ha a második kérdésre így felelhetek: „A mi életünk célja az Istennek színről-színre való meglátása.“ Mert lehet az ember életének megszámlálhatatlan sok célja, — hiszen a boldogságnak s a boldogításnak igen gazdag a skálája, — így igen értékes cél egy boldog földi otthon, egy kedves családi fészek megépítése, de Isten gyer-

mekeinek mindenek feletti célja nem lehet más, mint kiteljesedve az istenfiúságban megérkezni az örök atyai házba s boldogan találkozhatni s lakozni e mindenség Teremtőjével és Urával, aki nekünk jószágos Atyánk.

A harmadik kérdésre, — mikép juttok el a célra, a feleletet és útát hadd jelölje meg az ige: „... töltsétek be a Krisztus törvényét.“ Mint Isten gyermekei igen jól tudjátok, hogy a Krisztus törvénye a szeretet. Ezt Ő a mi Urunk oly határozottan és világosan sokszor megmondja és a lelkünkre helyezi. Elég csak erre az egyre hivatkozni: „Új parancsolatot adok néktek, hogy egymást szeressétek; amint én szerettelek titeket, úgy szeressétek ti is egymást. Erről ismeri meg mindenki, hogy az én tanítványaim vagytok, ha egymást szeretni fogjátok.“ (Ján. 13, 34—35.) Az ige azt is megmondja, hogy Isten gyermekei meg fogják Őt látni, sőt, hogy hasonlókká leszünk Ő hozzá. (I. Ján. 3, 2.)

Az élettársaknak egyik fődolga, hogy a szeretet égre törő szárnyait erősítgessék egymás lelkében. S most amikor leteszitek életejéket egymás kezébe s erre az igen komoly kézfogásra kéritek a jó Isten áldását, akkor az Ige a Krisztus törvénye betöltésének szívárványszíneiből kihangsúlyoz egy erőteljes árnyalatot s ezt teszi a szívetekre: „Egymás terhét hordozátok...“ Mert a szeretetet a házastársak között előidézheti s növekedővé teheti sok minden, a test szépsége és egészsége, a szellemiség ragyogása, a becsület, jellem, a hűség feddhetetlensége, a lelkiség gazdagsága, — de a szeretet mértéke, próbaköve s igazolója mégis az egymás terhének gyöngédséggel, elfedezéssel, megbocsátással, türelemmel, Isten szerinti lélekkel való elhordozása. Ez az élet művészete, ez a házások becsületügye, szeretetük vizsgája, s főként ez a Krisztus törvényének betöltése.

Lehet, hogy most, amikor csupa verőfény a lelketek, szinte ünnep-rontásnak minősítitek éppen most a teherről szóló igéket. Ez azonban igen ferde és rövidlátó életszemlélet lenne. Inkább is feltételezem, hogy tudatában vagytok az élet komolyságának s Isten előtti felelősségének s annak, hogy az életút nem egy könnyű, hangulatos kirándulás, egy sima, zökkenőmentes séta, — de sziklás hegyek és szakadékos völgyek, poros, törős országúton való menetelés is. Menetelés egymásért való égo felelősségtudattal s ezért kéz a kézben, égre emelt szemmel és szívvel.

És így jó tudni és szembenézni az élet terheivel. És főként azokkal a terhekkal, melyeket éppen mi jelentünk élettársunk számára. Mert sok ilyen terhünk van. S a mi szeretetünk akkor győzedelmes s így éltető és boldogító szeretet, ha ezeket a terheket közös vállalással elhordozzuk s így átsegítve egymást a veszélyes gázlókon és próbahidakon, vidáman s verőfényes harmóniában haladhatunk tova napfényes, virágos réteken.

Hát hogy melyek ezek a terhek?

Egy részüket ott hordjuk magunkban már páros utunkra való elindulásunkkor. Ez a mi énünk... Óh mindegyikünk énje a maga tehertételeivel. Önzésével, türelmetlenségével, hiúságával, elégedetlenségével... Ott élnek ezek mind többé-kevésbé mindegyikünkben, ha rejtetten is, de alkalmasan a kibontakozásra... De, hiszen azért vagyunk élettársak s azért Isten gyermekei, hogy a szeretet mindent legyőző savában ezek a kártevők mind megerőtlenüljenek, mint ahogy a savak permetében a gyümölcsfa termő ágazata is felszabadul minden sorvasztó ellenségétől s színpompás virágba és gazdag gyümölcsbe borlu.

A terhek egy részét úgy termeli az élet. Az élet, ez a hullámhegy és hullámvölgy-sorozat, ez a sokszor ködbe borult, sokszor sivatagos, ez a ma világában különösen oly bőséges kereszt termelő... De a Krisztus törvényének, a szeretetnek betöltése alkalmassá tesz minden kereszt közös vállálására és elhordozására. E szeretet hatalmában úgy lesznek a házastársak, mint a vasuti, mindenkor terhet hordozó sínpár... Mily békés, harmonikus a két sín egymás mellett a végtelen felé haladása... Mily közös, testvéries a teherviselésük... S hogy megoldják feladatukat... Talpfák karjaival, a nagy kanyarodóknál és keresztútaknál és váltóknál pedig vaskarokkal mint tartják s ölelik át egymást!... Mennyivel inkább hivatott erre egymás és családi fészek boldogítására és Isten dicsőségére hivatott két meleg emberszív?!...

A terhek egy részét pedig úgy lopja be az életúton az élettársak szívébe az örökös nagy ostromló, a Sátán. Aki bizony megejt mindegyikünket. S e megejtés megbéníthatja munkánkat, meghomályosíthatja szemünk tisztaságát, meglophatja tisztességünket is, válaszfalat emelhet élet társunk s közénk s még alapjaiban is megrendítheti boldogságunkat. Itt dől el, itt következik el a próbája annak, vajjon a szeretet, amelynek jegyében elindultunk életünk páros, — mindenben közösséget vállaló útjára, — tűzálló szeretet-e? Igaz szeretet-e, amely a még zátonyra jutott élettársban is az élettársat látja, s nem csak látja, de még az örvényben is felese; szeretet-e, mely soha el nem fogy, mindent elfedez, vállal és megszt.

E szeretet prédikációja: „Öltözzetek föl azért, mint az Istennek választottai, szentek és szeretettek, könyörületes szívet, jóságosságot, alázatosságot, szelidséget, hosszútűrést; elszenvedvén egymást és megbocsátván kölcsönösen egymásnak, ha valakinek valaki ellen panasza volna; mi képen a Krisztus is megbocsátott néktek, akképen ti is.“ (Kol. 3, 12—13.)

Ezt a szeretetet egyedül Annak iskolájában lehet megismerni s ezzel a szeretettel csak Annak közösségében lehet megtelítődni, Akinek élete egész odaáldozás, Akiben bűn nem volt, de Magára vette a világ baját, nélkülözését, szegénységét, gyűlöletét s a mindenkori ember minden bűnét s annak vereségét s Aki megharcolta a harcot a sátán és halál hatalmával, hogy nekünk életünk legyen. Az Úr Jézus törvénye s így szava, szolgálata, élete, halála: szeretet.

Ebben a szeretetben keljeteK versenyre. Ez szenteli meg, mélyíti el, teszi győzelmessé, boldoggá és boldogítóvá élteteket. A mi teherbírársunk kevés. A mi Urunké a Jézus Krisztusé teljes. Az Úr Jézussal induljatok, járjatok s érkezzeteK meg. Öröm lesz élteteteK ideig és örökké. Így legyen! Amen

Bakay Péter
apostagi esp. lelkész.

Október 26-án Bibliavasárnap. Offertórium a Bibliaterjesztő Társulat javára.

Október 31-én ofertórium az Országos Luther Szövetség javára.

Katedrán

A reformáció lényegének és középponti üzenetének érvényesítése vallástanításunkban.

1. Hogyan érvényesüljön vallástanításunkban a reformáció lényege és középponti üzenete? E kérdésre a legáltalánosabb feleletet így adhatjuk meg: *tanítsuk mindenütt, a vallástanítás mindegyik tárgyában s mindegyik részletében a valót, az igazat, a hamisítatlant*, és így magától érvényesül tanításunkban a reformáció lényege és középponti üzenete. A feleletet először csak általánosságban adhatjuk meg, mert csak így tudjuk kellően hangsúlyozni, hogy félmunka, ha csak az egyháztörténelem megfelelő fejezeteiben vigyázunk a reformáció lényegének érvényesítésére. Viszont túllőnénk a célon, ha mindenütt s mindenkor kifejezetten emlegetnénk tanításunkban, hogy amit tanítunk, egyezik a reformáció üzenetével.

Nézzük ezt *néhány példán*.

a) *Az Ótestamentom tanításából.* Ábrahám történetének tanításában is érvényesülni fog a reformáció lényege, — még ha nem is gondolunk a reformáció történeti vonatkozásaira, — akkor t. i., ha Zsid. 11, 8—19 értelmében válogatjuk össze Ábrahám történetéből, amit tanítunk, és ennek az igének a fényébe állítjuk őt. (Nb. Noét sem szabad másképp, mint Zsid. 11, 7 alapján tanítani.)

b) *Az Újtestamentom tanításából.* A szőlőművesekről szóló példázat (Máté 20, 1—16) tanításában elsikkad a reformáció lényege, ha ebben fogalom össze üzenetét: ne legyünk restek, vagy: ne legyünk irigyek. Ellenben érvényesíthetjük a reformáció középponti üzenetét, ha azt tanítjuk, hogy Isten kegyelméből vagyunk, amik vagyunk; pusztán kegyelemből munkálkodunk az Ő országában; s egy az üdvösség, amelyet mind ingyen kegyelemből nyerünk.

c) *A rendszeres keresztyén tanításból.* Istenről tanítva, semmibe veszünk a reformáció lényegét, ha erre a kérdésre: „Kicsoda az Isten“, ilyen filozófiai feleletet adunk: „Az Isten lélek“, vagy: „Az Isten szeretet“. Ellenben érvényesítjük azt, ha így felelünk: Isten nekünk szerető mennyei Atyánk a Jézus Krisztusban. E feleletben benne van az is, hogy Teremtőnk, az is, hogy Gondviselőnk, s az is, hogy Megváltónk, Szabadítónk, Üdvösségünk. (Itt hasztalan hivatkoznak esetleges ellenmondóim Ján. 4, 24-re és I. Ján. 4, 16-ra, mert ott a szövegbeli összefüggés világossá teszi, miről van szó. Ezzel szemben rendszeres tanításunkban úgy jelentkeznek a „lélek“, a „szeretet“ s hasonló szavak, mint filozófiai fogalmak.)

Ezek a példák bizonyára kellőképpen megvilágították, hogy a reformáció lényegének és középponti üzenetének érvényesítése egyszerűen azzal érhető el, hogy a valót, az igazat, a hamisítatlant közöljük. Hiszen amikor az egyházban jól tanítottak Ábrahámról, a szőlőművesekről szóló példázat igazi értelmét tanították és hamisítatlan volt a tanítás Istenről, a reformáció *előtt* már ugyanazt tanították, mint a reformáció *után*.

2. A kérdésünkre adott általános felelet magában foglalja azt is, hogy a *reformáció történetének tanításában* szintén miképpen érvényesül a reformáció lényege és középponti üzenete. Mégis szükségesnek mutatkozik, hogy itt egyes részleteket is megvizsgáljunk. Hiába mondjuk ugyanis, hogy itt is legcélravezetőbb a tiszta történelmi valóság előadása.

Mégpedig azért mondjuk egymásnak hiába, mert a történelmi valóság feldolgozása, különösképpen pedagógiai közlése elkerülhetetlenné teszi az adatok kiválogatását, a közlésre szánt adatok bizonyos szempontú csoportosítását és különböző hangsúlyozását. De még ha mi volnánk a kezdeményezők a reformáció történeti közlésében, — mi, a reformáció lényegének és középponti üzenetének jelenlegi fokozott megbecsülése idején, ellentétben a közelmúltbeli értetlenség jóhiszemű áldozataival! Azonban annyira belénk evődtek a reformáció történetének megszokott jelei, kifejezései, hogy még annak is nehéz revíziót tartani köztük, aki egyébként a rendszeres tanítás terén az ú. n. reformátori teológia tanítványának bizonyul. Hát még mennyire nem tud szabadulni egyháztörténelmi tanításunk hordalékától, aki múltó divatnak tekinti a reformátori teológiát!

Éppen ezért e ponton nem tudunk egymás segítségére lennünk más-képpen, mint csak úgy, hogy figyelmeztetjük egymást azokra az *általános hibákra*, amelyek különösképpen veszélyeztetik a reformáció lényegének és középponti üzenetének érvényesülését.

a) Hiba, ha Luther reformátorrá érését *lelki élmények* sorával akarjuk jellemezni. Hogy itt milyen ingoványba tévedhetünk, arra igen tanulságos az *Elek- (Alexis-) legenda* dolga. „Egyszer egy Elek nevű jóbarátját meggyilkolva találta. Ez olyan hatással volt rá, hogy kolostorba kívánczolt”. Nos, igaz ugyan, hogy Melanchthon említi valahol Lutherről, hogy egy barátját meggyilkolva találta. Az Elek (Alexis) név pedig bizonyára úgy kapcsolódott össze ezzel az egyébként súlytalan adattal, hogy Elek-nap előestéjén búcsúzott el barátaitól kolostorba vonulása előtt. De hogy Luther a Melanchthon-emléttel ténynek nem tulajdoníthatott fontosságot — kolostorba kívánczolása tekintetében sem —, ezt az bizonyítja, hogy ő maga sehol sem beszél róla, — holott igen sok ifjúkori emlékét írásaiban is, feljegyzett asztali beszélgetéseiben is.

Látjuk tehát, hogy egyszerűen egy történelmi valótlanosság kikapcsolásával jelentősen tudunk hozzájárulni a reformáció lényegének érvényesítéséhez.

b) De a talán hitelesnek bizonyuló epizódok közlésében is mindig szem előtt kell tartanunk Luther egész életének tanúsága alapján, hogy *nem élmények befolyásolták döntően* Luthert, *hanem Isten igéje* avatkozott be életébe, Isten igéje hívta el reformátorul, az nevelte őt ebben a hivatásban. (Amikor nem az Isten igéje befolyásolta, ott nem lehet szó *reformátorrá* érésről.)

Ehhez képest alig segítünk a hibákon, ha a szokott élmények (villámcsapás, a búcsúlevelek árusítása miatti felháborodása) helyett az ú. n. *torony-élményt* hozzuk homloktérbe. 1512-ben vagy 1513-ban történt vele, hogy a Szentírás egyetemi magyarázatára való készültében szinte hírtelesen világosodott meg lelkében az evangélium igazi értelme. Később így írt erről: „Akkor egyszerre úgy éreztem, hogy újjászülettem, és a feltárolt

kapun egyenesen a paradicsomba léptem.“ Nagy hiba lenne, ismétlem, ha ezt újra mint nagyszerű *élményt* domborítanánk ki, és nem azt, hogy *Isten szava dolgozott benne*. Mégpedig nem úgy, lelke mélyén, valami benső megvilágosítás útján, emberi szótól függetlenül, hanem a *Biblia betűin*, nevezetesen Róm. 1, 17 betűin *keresztül* működött benne Isten Szent Leleke.

Luther sem itt, sem másutt „nem jött rá“ erre vagy arra az igazságra, hanem *Isten igéjéből hallotta meg azt, amit tanítania kell*. Mielőtt bemennénk a vallásórára, vegyük hát elő a tankönyvet, és tegyük könyörtelesen zárójelbe azokat a mondatokat, amelyek eltakarják Luther reformátorra éréseinek igazi folyamatát.

c) A toronybeli élmény megemlékezésével már is megéreztettem, hogy azt az energiát, amely a *búcsúlevelek* (nem bűnbocsátó levelek!) *feletti felháborodás* ismertetésére szoktunk fordítani, célszerűbb másutt alkalmazni. A negatívumnál való hosszas időzés helyett a *pozitív reformátori tanítás* kialakulását és tartalmát kell részletesen tanítanunk.

d) Ezt könnyen megtehetjük anélkül, hogy elvesztenénk egyes részeket érdekességét. Nem helyes ugyan a wittenbergi templomban rendszeresen prédikáló Luther alakjának (v. ö. Cranach Lukács oltárképén a keresztre feszített Krisztus Jézusra mutató, igehirdető Lutherrel) rovására a *wormsi jelenet* patetikus hősvé tett Luheret vésetni tanítványaink emlékezetébe, — de hiányos lenne valóban a tanításunk a wormsi bizonygétével nélkül. Sőt kötelességünk kiaknázni a reformátor wormsi bizonygétéletét, úgy is mint igehirdetést, úgy is mint a vértanúságra készség példáját! Hogy azonban méltó és igaz is legyen a tanításunk, vigyázzunk: tanítsuk Luther nyilatkozatát és magatartását történeti hűséggel, vagyis azt hangsúlyozzuk, ami neki is a legfontosabb volt. Őneki pedig nem az volt a legfontosabb, hogy az ő válaszában sem fogai, sem szarvai nem lesznek (tanítványaink ezt szokták leghamarabb megjegyezni), de még csak az sem, hogy nem cselekedhetik lelkiismerete ellen (Luther nem „a lelkiismereti szabadság“ hőse), hanem az, hogy *ő Isten igéjének foglya*, Isten szavához van kötve a lelkiismerete.

e) Hiba, hogy ha a *Biblia felszabadítását* olyan képzetekhez kapcsoljuk, hogy Luther mintegy leoldotta a Bibliáról a láncokat és szabadádtette a forgatását.

Luther ifjúsága idején nemcsak a Biblia, más drága könyv is le volt láncolva a könyváltványhoz. Pusztán abból a célból, hogy el ne vigyék onnan. (Akárcsak mint ma a telefonkönyv a nyilvános telefonállomásokon.)

Magában véve azzal sem mondunk sokat, hogy bibliafordításával, ennek kiadásával és az olvasásra készíttéssel szabadította fel a Bibliát.

Luther reformátori cselekedete a Bibliával az volt, hogy megszabadította eddigi kísértő és versenytársaitól: az észől, a bölcselétől, a hagyománytól, a skolasztika tömkelegétől. A reformálatlan egyház ugyanis a tanítás forrásául és mértékéül egyaránt tartotta a Bibliát, a hagyományt és az észet; a szerint Isten kinyilatkoztatásának nem egyetlen hordozója a Szentírás.

És Luther itt sem csupán negatív irányban reformált, hanem pozitív irányban is. Ugyanakkor, amikor elismerte a Biblia feltétlen tekintélyét,

megalázkodott a Biblia sommája előtt is. Jézus Krisztus a Biblia lelke. Vallástanításunkban tehát azt kell hangsúlyoznunk, hogy Luther reformációja *felszabadított minket a Biblia helyes használatára*, szabad újra azt olvasnunk ki belőle, ami valóban a Biblia veleje.

f) Érvényesítenünk kell a reformáció lényegét *Luther kortársainak, barátainak* s a többi „reformátoroknak“ ismertetésében is.

Igen nagy zavart okozunk tanítványainkban, ha pl. a *wittenbergi zavargások*, Karlstadt rajongása kapcsán azt a benyomást hagyjuk, hogy a hiba a „reformok“ elsietésében, Karlstadt önfejűségében volt. A baj az evangélium félreértése volt!

Hasonlóképpen bizonytalanságot támasztunk tanítványainkban, ha *Zwingliről* és *Kálvinról* egyszerűen mint a többi reformátorról tanítunk, a helyett, hogy rámutatnánk — minden jószándékuk elismerése mellett — tévedéseikre, túlzásaikra s egyoldalúságukra.

— 3. Csak a legfeltűnőbb hibákra igyekeztem rámutatni. Szántszándékkal mellőztem a *római egyház* és pápa vonatkozásait, valamint a reformáció és a *humanizmus* összekeverését. A Lelkipásztor szeptemberi számában Wiczián Dezső cikke: „Új szempontok az egyház középkori történetének tanításához“, kellőképpen óvott mindenkit attól, hogy a reformáció lényegét másban ne keresse, mint ebben: *a reformáció lényege Krisztus evangéliumának újra érvényesítése az egyházban; a reformáció középponti üzenete: Isten kegyelmes mennyei Atyánk Jézus Krisztusban a mi Urunkban.*

Minden hibára amúgy sem lehetne kitérni. De ha szemmel tartjuk a pozitívumot, akkor kezünkben van mindig a mérték is, hogy mit s milyen hangsúllyal tanítsunk a reformáció történetéből.

Vajjon nem kellett volna arra szorítkoznom, hogyan történjék a reformáció középponti üzenetének érvényesítése akkor, amikor Luther művét összefoglalóan jellemezzük? Azt tartom, hogy mit sem segít, ha az egyháztörténelem egyetlenegy fejezetében helyesen foglaljuk össze a reformáció lényegét. A példák s részletek felsorolásával szerettem volna megmutatni, hogy ha nem hatja át egész tanításunkat a reformáció lényegének helyes felismerése, akkor a részletekbeli tévedésekkel tönkretesszük egész munkánkat.

Azzal pedig, hogy hivatkoztam Wiczián Dezső tanulmányára, egy szersmind azt is kifejeztem, hogy nemcsak az egész reformációnak, hanem mind a reformáció történelmi előzményeinek, mind a következő évszázadoknak a tanításában érződnie kell: *az evangélium tiszta hirdetése a legnagyobb, legtöbb, legdicsőbb az egyház történetében.*

Sólyom Jenő
teológiai tanár.

Magunk között.

Papok a főpap előtt.

8. Isten dicsőségéhez érkezés.

Ján. 17, 24—26.: „Atyám, akiket nékem adtál, akarom, hogy ahol én vagyok, azok is én velem legyenek; hogy megláthassák az én dicsőségemet, amelyet nekem adtál: mert szeretted engem e világ alapjának felvetése előtt. Igazságos Atyám! És e világ nem ismert téged, de én ismertelek téged; és ezek megismerik, hogy te küldted engem. És megismertetem ő velök a te nevedet, és megismertetem: hogy az a szeretet legyen ő bennök, amellyel engem szeretted, és én is ő bennök legyek.“

A főpapi imádság zárórésze a tanítványok szolgálatának befejezéséről, jutalmáról és megítéléséről szól. Jézus azért könyörög, hogy a neki tulajdonul adott tanítványok eljussanak őhozzá, vele lakozhassanak és megláthassák az ő dicsőségét.

Amint az orgona-fuga halkerősséggel kezdett, fokozatosan erősödő, önmagát ismétlő alapotívuma erőteljes regisztrálással diadalmas befejezéshez érkezik, úgy Jézus főpapi könyörgésének utolsó részében megismétlődik főpapi imádságának döntő jelentőségű gondolatsora: Isten ismerete, nevének megjelentése és Isten ama szeretete, mellyel őt szereti, amely szeretet őt is egyesíti tanítványaival. Mindez pedig egyetlen feltételét és biztosítékát a Krisztusban kiépülő közösségben bírja.

Különös mondatkapcsolódások és egyszerűségükben megragadó jelenségek kísérik Jézus kijelentését. Imádságában kétszer kiáltja az Atya nevét, egyszer így: Atyám! másodszor így: „igazságos Atyám!“ Azután ezt a kemény szót használja: akarom!

Íme, a főpapi imádság ezen része: „Atyám, akiket nékem adtál, akarom, hogy ahol én vagyok, azok is én velem legyenek, hogy megláthassák az én dicsőségemet, amelyet nekem adtál, mert szeretted engem e világ alapjának felvetése előtt. Igazságos Atyám! E világ nem ismert téged, de én ismertelek téged; és ezek megismerik, hogy te küldted engem; és megismertetem ő velök a te nevedet, és megismertetem; hogy az a szeretet legyen ő bennök, amellyel engem szeretted és én is ő bennök legyek.“

Így imádkozik Jézus tanítványai szolgálatának boldog befejezéséért. Megállapítása szerint szolgálatuk boldog befejezése három tényezőt rejt magában: szolgálatukban Isten dicsőségének kell érvényesülnie, megfelelő jutalmat kell remélniök és helyesen értékelő ítéletre kell előkészülniök.

A lelkipásztor szolgálatának befejezésében ugyanezen három kérdésre kell válaszolni:

1. A lelkipásztori szolgálat egyet jelent-e az egyház szolgálásával? Egymással való összefonódásban Isten dicsőségének

megláttatását jelenti-e az? Elérkezett-e kiteljesülő szolgálata ama befejezéshez, hogy az egyház valóban Krisztus testét jelenti?

2. Miben látja lelkipásztori munkájának igazi jutalmát? Csalódás, lelki nevelés, önfegyelmzés, hivatásszeretet segítségével eljut-e ahhoz a magasrendű igazsághoz, hogy az igazi, a legnagyobb jutalom Jézus ígéréteinek teljesülése: Isten szeretete van bennük és Jézus bennük él?

3. Milyen alapon történik az egyházi szolgálat értékének megállapítása? Mi a döntő szempont? Mi a mérték? Ki az ítélkező bíró? Eljutunk-e annak meglátásához, hogy az egyházi munka megítélése annak Isten dicsőségéhez való viszonya alapján történik, Isten a legfőbb ítélkező bíró s ítéletét kegyelem hordozza?

1. Az egyházi szolgálat befejezése és betetőzése Isten dicsőségének felragyogtatása.

Jézus egész életében ezért küzdött. Semmit önmagának nem keresett és nem igényelt, hanem egyedül Isten dicsőségének növelését. Önmagától elutasított minden feléje vetődő fény sugarat. Tiltakozott az emberek magasztalása ellen s rejtett magányba menekült a hódoló tömeg elől. Neki nem kellett semmi más, hanem, hogy Isten nevének adassék dicséret és dicsőség. Tanítása, csudatevése Isten felé mutatott. Ostorozó bűnbánati prédikációja a büntető Isten haragját suhogtatta. A meggyógyított csonka-bonkák, látókká tett világtalanok, tisztult arcú bélpoklosok és az evangélium békességével meggazdagított szegények gyülekezetét Isten lábaihoz ültette, hogy zengő ajakkal neki énekeljenek dicsőítő himnuszt: Szent, szent, szent a seregek Ura! Egyéniségének minden jellemvonása, halálíg hűsége, engedelmissége, messiási küldetéstudata, önfeláldozó szeretete, emberekhez kapcsoló viszonya, e világban elhelyezkedése — Isten dicsőítésére szolgált.

Tanítványainak szolgálata híven alkalmazkodott az ő példájához. Nem törődnek hírnévvvel, dicsőséggel, vagyonnal, családdal, boldogsággal, hanem egyedül Isten dicsőségének növeléséért élnek. Világossá válik azonban lelkükben, hogy Isten dicsősége nem fényugárból font korona, nem magasztalásba öltöztetett hódolat, hanem a Megváltó Krisztusban megjelent örök isteni akarat elfogadása és érvényesítése. Isten dicsősége Krisztus királyságának erősödése, az Ő élő testének növekedése, az igazság és szeretet uralma. Isten dicsősége a föld megújulása, a világ megtisztulása, országának épülése, bűnbánati szőrcsuhába öltözött emberek megérkezése Krisztus keresztyéhez és letelepülése a kegyelem országában.

Tisztán és világosan látnunk kell, hogy az egyháznak mindig Isten dicsőségét kell szolgálnia. Isten dicsősége egyedül és teljességgel Krisztusban jelent meg. Az egyház tehát Isten dicsőségét akkor szolgálja, ha küzd a bűn ellen, ha az anyagi rabságban vergődő, érzékiségben, lelki bizonytalanságban, idegtéptségben vergődő, a bűn és istennélküliség szöges korbácsa alatt szenvedő emberrel közli az örök evangéliumot: neked van Meg-

váltód! Az egyház kiteljesedése azt jelenti, hogy Krisztus az egyes ember, a család, a társadalom, a nemzet életében élő hatalommá válik. Mi tehát az Isten dicsősége az egyházban és az egyház által? A főpapi imádság megvalósulása: ahol én vagyok, az is ott legyen és meglássa az én dicsőségemet!

Az egyház szolgálata az ígéhez van kötve. Munkája a világban megy végbe, népek sokadalmában egymás mellett, sokszor egymás ellen küzdő egyházak társaságában. Szellemi irányzatok viaskodnak körülötte. Állami, társadalmi, szociális és gazdasági törekvések zúgnak rajta keresztül. Világosan kell látnia a minden változás felett megmaradó állandó feladatát, mely szerint nem jogi szervezet, nem történelmi alakulat, nem kultúr-intézmény, nem erkölcsi nevelőiskola csupán, hanem Isten megváltó akaratának hirdetője és munkása. Rámutat az életmentő keresztre és hirdeti a Szentlélek erejében megjelent életígéret megvalósulását: „ahol én vagyok, ott legyenek ők is”. Az imádság eme zárógondolatában állandó emlékeztetés szól felénk, hogy egyházunk és egyházi szolgálatunk örök lényegéről meg ne felejtkezünk.

2. A főpapi imádság zárógondolata megvilágítja, hogy miben bírjuk lelkipásztori munkánk igazi, legnagyobb, egyetlen jutalmát?

Mintha Krisztus gondolatvilágából teljesen hiányoznék a jutalmazás emberileg elképzelt módja. Nem gondol pénzjutalomra, biztos, avagy szédítő emelkedésre, külsőségekben megnyilatkozó kitüntetésekre. Tanítványainál mind ennek nyomát se találjuk, sőt ellenkezőleg azok szegénységben, mellőzésben, üldöztetésben, igénytelenségben végezték munkájukat. A főpapi ima mégis határozott fénnel megvilágítja a szolgálat jutalmának kérdését. Jutalmuk abban van, hogy Isten küldte őket szolgálatukba, munkatársakká választotta őket s Jézus él bennük és ők Jézusban. A tanítványok ezen jutalma királyi köntössé változtatja foszlados, kopott köntösüket. Megkönnyíti nyomorúságos küzdelmüket s lemondó életük bizonytalanságának sötét-ségét átvilágítja. Ha szolgálatuk jutalma felől valaki megkérdezte volna őket, csodálkozó tekintettel néztek volna kérdőjük szemébe: minek külön jutalom annak, aki Jézussal lehet, Benne élhet, Vele munkálkodhatik?

A lelkipásztor szolgálatának jutalma a minden ember számára kegyelemből megvalósuló legnagyobb boldogságban van: meglátja Isten dicsőségét, Jézusban él és Jézus őbenne.

Gúnyoros mosollyal elhúzza száját az anyagi értéket kereső. Csalódottan szétcsapja két kezét a magasba törtető, aki munkája keservesen kiformált kölépcsőin szeretne magasba emelkedni. Gondtól árnyékolt arccal, fájdalmas lemondással ítéli meg ezt a munka-jutalmat az is, akinek lelkében régen elaludtak, vagy talán sohasem születtek meg a nagyravágyás álmai, hanem csupán egy nyugodt, biztos élet tűzhelye felé tekintett sóvárgó vára-kozással, mely biztosítja a családfenntartást, a gyermekek fel-nevelését, a mindennapi tisztességes megélhetést.

Mintha Jézus átnézne a jutalomnak tekinthető jogos emberi követelmények fölött, ezekről nem tesz említést. A lelkipásztor jutalma tehát nem a pénz, bár tisztos megélhetéséhez szükséges anyagi feltételeket részére biztosítani kell. Jutalma nem az elvégzett munkára és az emberi értékelésre alapított önbecsülés és annak társadalmi elismertetése. Jutalma nem a megérdemelt érvényesülés és a magasztalással körülményezett emberi kiválóság. Jutalma Isten ígéretének teljesedése: a szolga küldőjéhez érkezik, benne megvalósul, vele egyesül s benne él. Ez a jutalom nem álmodozás, nem vallási képzelődés, nem önhitető, ürességet takaró szóhasználat, hanem komoly lelkivalóság és nagyon komoly életvalóság. Az összes életnyilvánulásra kiterjedő, mindent átfogó és megszentelő komoly realitás, mely éppen azok számára jelent bizonyos, valószínű értéket, akik Krisztussal egyesülésükben az élet teljességét, boldogságát és megmaradását hirdetik.

Jézusnak a lelkipásztor munkáját jutalmazó ígérete egészen természetesen és szükségképen folyik a lelkipásztor hivatásának lényegéből. A lelkipásztor Isten elhívott szolgája, kötöttségben munkálkodik a Szentlélek nagy műhelyében. Isten örök tervének megvalósításán fáradozó ember. Szántóföldön irtókapával járó, ugart törő, száraz ágakat nyesegető, dudvát irtó, palántálgató ember. Szőlőskertbe helyezett, felfogadott szolga, akinek nincsen nagyobb bérre joga, mint amennyit gazdája neki biztosított. Szolgáltatának belső lelki kapcsolatai természetessé teszik, hogy földi kapcsolatai és szükségletei ellenére jutalmát nem az élet anyagi síkjában nyeri el.

Igenis abban van a lelkipásztor legnagyobb, egyetlen megmaradó, állandó és minden külső tényezőtől független jutalma, hogy Isten dicsőségében találkozik Jézussal, aki Isten dicsőségének megjelentésére a földre jött s őt erre a fenséges szolgálatra elhívta.

3. A lelkipásztornak Isten dicsőségében Jézussal találkozása szükségképen ítéletet jelent.

Jézus a maga jelenvalóságában és eljövendőségében ítélőbíró, aki állandóan ítéletet tart és egykor megítél eleveneket és holtakat. Az ítéletre rekesztettség törvénye alól szolgálai sem vonhatják ki magukat. „Nekünk mindnyájunknak meg kell jelenünk Krisztus ítélőszéke előtt, hogy ki-ki megjutalmaztassék aszerint, amiket testben cselekedett, vagy jót, vagy gonoszt.”

Jézus ítélkezése sohasem emeli ki az embert hivatása köréből, hanem mindenkit meghagy életének és munkájának teljességében. Ítéletét nem erkölcsi mérték alkalmazásával állapítja meg, hanem az embernek Istenhez kialakult viszonya szerint. Ez pedig azt jelenti, hogy a lelkipásztor megítélése nem erkölcsi mérték alkalmazásával történik, jóllehet az emberek szeretik ebben az értékelésben látni az egyedüli helyes mértéket, hanem megítélésében Istennel való közössége döntő. Nem elegendő, ha azt mondják róla, hogy becsületes, erkölcsös, munkás, jó

ember, hanem minden azon fordul meg, hogy Krisztusban élő, Istennek engedelmeskedő, hívő lelkipásztor-e.

Isten szolgálói mindig ítélet alá rekesztett emberek. Ha a próféták, apostolok, tanítók és bizonyágtevők mindannyian önmagukat tépő önbírálattal, félelemtől áthatott bűnbánattal és érdemtelenségükből táplálkozó alázattal álltak színe előtt és várták az Ő ítéletét, vajjon hogyan állsz eléje te, akit az ő dicsőségének szolgálására hívott munkába az ő egyszülött Fia?

Az a megállapítás, hogy Isten dicsőségét tartozunk szolgáltatni, leméri munkánkat, munkaerőnket és önmagunkat.

Isten dicsősége leméri lelkipásztori munkánkat.

Számbavesz minden hű, lélektől hordozott munkát, mely embereket Isten teremtettségének öntudatára ébreszt, bűntudatra vezet, Krisztus keresztfájánál elhelyez s nekik az örökélet ajándékait osztogatja. Minden munkánkban Isten értékelése szerint egyedül az értékes, ami az ő dicsőségét hirdeti. Emberi tervezésben, alkotásban, elgondolásban is ez a fontos. Nem külső alkotások és fényes eredményű szervezések alapján bírálja el értékünket. Nem azt nézi, hogy mennyit építettünk, milyen intézményeket hívtunk életre, milyen alkotásokat állítottunk munkába, sőt elhullat minden belőlünk származó és önmagában élő munkát, mely visszazálló sugárként nem hull bele az ő dicsőségének fényébe. De minden belőle származó és feléje törekvő, magunkat elfelejtő s egyedül Őt érvényesítő munka megmaradó érték. Isten dicsőségét szolgáló minden munkánk megbecsült, gyümölcsöző érték. Isten értékeli az elhagyott kicsi falusi templomokban, avagy a nagyvárosi templomokban vasárnaponként elhangzó prédikációkat, ige-hűségünket. Üzenetoltalmcsolásunk bizonyosságait keresi, nem pedig esztetikai és rétori értékünket. Drágának tartja a házak és lelkek küszöbére elvitt pásztori munkát, mely nem önmagát, hanem Krisztus szeretetét hordozza. Drága néki a bűntudat kicsorduló könnye, mely bűntudatos próbatétel után végigszántja az emberek arcát.

De ítéletre kerül elvégzett munkánkon kívül feladatainknak meglátása is. Az a kérdés, hogy az egyházban uralmat követelő Krisztus akaratát megismertük-e s a Szentlélek ébresztő erejének engedelmeskedtünk-e? Nyitott szemmel kell állnunk szolgálatunk helyén. Védenünk kell földi egyházunk szervezetét a kiszikkadás veszedelme, önmagát pedig a kiöregedés ellen. Nem lehet egyházunk történeti alakja áldozatokat követelő életelen bálvány, de nem lehet az értéktelenné tett pompázó ünnepi ruha sem. Belső hiányait nem takargathatjuk felekezeti díszköntőssel, melyben ünnepel, emlékezik, jogokért viaskodik, de az egy szükséges dologról elfelejtkezik. Felelősséget kell éreznünk a földi egyházért s látnunk kell lélektől való megüresítetttségének halálos veszedelmét. És meg kell látnunk, hogy nem emberkezek, nem is a történelem acélökle, hanem egyedül a Szentlélek formálja, megvilágosítja, vezeti, összetartja és segíti.

Ítélet alá esünk feladataink meglátását, helyzetünk megítélését, Isten akaratának engedelmeskedésünket illetőleg. A mai

történelmi időben különösképen át kell éreznünk egyházunk veszélyeztettségét s ebből származó különleges kötelességeinket. Totális világ, totális állam, totális nép, totális kultúra áll az egyházzal szemben. Természetes tehát az a követelés, hogy a minden téren jelentkező totalitással szemben épüljön ki, munkálkodjék, váljék élő valósággá a totális egyház, a Szentléleknek totálisan engedelmeskedő egyház.

Munkánknak Isten dicsőségében kiteljesedése tehát megítéli kötelességvégzésünket, hűségünket, a munkába bevitt energiánkat és prófétai meglátásunkat.

Isten dicsősége leméri munkaerőnket s megvilágítja azt az elfelejtett, de végül nyilvánvalóvá váló titkot, hogy micsoda erővel végezzük munkánkat.

Minden talantumunk Isten ajándéka. Értéket jelent tehetségünk, képzettségünk, szóközi képességünk, szervezési ügyességünk, szorgalmunk, kitartásunk, akadályokon diadalmaskodó akaratunk. Értéket jelent emberekkel bábni-tudásunk, pásztori ügyességünk. De mind ez csak Istentől származásának megóvásával marad érték, Isten nélkül értéktelen, sőt kárhozatos. Személy szerint magunkra és munkánkra kell vonatkoztatnunk énekünk szavát: „Erőnk magában mit sem ér, mi csakhamar elesnénk!“ Igazi erőforrásunk az, hogy „Isten szeret minket és ugyanazon szeretet van bennünk, amellyel az ő szent Fiát szerette“. Az a mi erőnk, hogy Jézus beváltja ígétét: „Én ő bennök vagyok.“ A Szentlélek életünk és szolgálatunk erőadó hatalmassága. Nélküle munkánk napszámos fáradozás hit és meggyőződés nélkül. Prédikálásunk szóközi produkció bizonyosságtevés és hitvallás nélkül. Papi életünk kegyessége farizeusi álarc belső valóérték nélkül. Emberek között elért elhelyezkedésünk önámítás és embercsalás. A Szentlélek számunkra az egyetlen erő. Ő a megszentelő, a megvilágosító, az egyé tevő, az összetartó, a megújító, a szabályozó, az egyedül biztos központi vezető. Isten dicsőségére szolgálatunkat csak a Szentlélek erejével végezhetjük el.

Emberi lemérésed érték-megállapítása tehát a Szentlélekhez való viszonyodtól függ. Az a kérdés, hogy van-e személyes kapcsolatod a Szentlélekkel, van-e Vele közösséged? Munkálkodik-e benned? Megvilágítja-e lelked számára Isten igazságait? Ad-e bölcseséget és erőt munkád elvégzésére? Az a kérdés: éberséggel, viaskodással, Istennel társalgalással ápolod-e, őrzöd-e magadban a Szentlélek személyes munkáját s nem szomorítod-e meg azzal, hogy Isten szolgálatára alkalmatlannak mutatod magadat? Nincsen mélységesebb és megrázóbb tragikum a lelkipásztor életében, mint mikor elveszíti a Szentlelket s munkájában egyedül saját emberi képességei érvényesülnek. Jaj a kegyelemben szegénnyé váló lelkipásztornak!

Isten dicsősége leméri Isten szolgáját. Ennél az értékelésnél Isten függetleníti az embert az embertől, magától az élettől, sőt magától a munkaeredménytől is. Krisztus lélek szerinti szolgáját keresi bennünk s szolgál-voltunk bizonyosságait vizsgálhatja. Nem

engedi félrevezetni magát az egyházban dolgozó ember elért sikereivel, kivivott helyzetével, személyét körülvevő elismeréssel, különféle megbízásainak hízogó sorozatával. Lelkét keresi s azt vizsgálja, hogy alázatos szolgáló-ruha fedie-e testét, avagy arannyal átszótt farizeusi ruha, homlokára önmaga nagyságának talmi arany ékességét rakja-e, avagy lehajtott fejjel hordja annak töviskoronáját, aki őt szolgálatával a szenvedés útjára vezette. Ez az ítélet megállapítja, hogy csak az alázatos, hívő lélekkel szolgáló ember értékes az Isten előtt. Emberi gyarlóságunk felhőjén áttörő fényugárként bele kell hullanunk Isten örök építő isteni munkájának dicsőség fényözönébe, mert annyi értéket képviselünk, amennyi a Szentlélekből van munkánkban, munkaerőnkben és önmagunkban.

Megfíttetésünkben munkánk és életünk egybefolyik. Mind-egyik külön világító fényt kap, de tükrében a kettő eggyé válik és szolgálattá lesz.

Kérdések szállnak feléd. Válaszolj azokra csendesén magadban magadnak.

Mi vagy az egyházban? Mi vagy a gyülekezetben? Saját értékedet csillogtató, tehetségedből élő igehirdető, pásztor, szervező, kormányzó, tanítóember, ki magadtól, önmagadban vagy az, aminek látszol, avagy Isten szolgálója, aki tőle kapsz mindent kegyelemből?

Mit munkálkods az egyházban? Mi a te programod a gyülekezetben? Miben látod küldetésed első nagy parancsát? Látod-e sokféle kötelességed és kötelezettséged felett az egyetlen, mindent magában foglaló parancsot: hirdesd az evangéliumot, vezesd Krisztushoz az embereket!

Mi vagy te magadban? Milyennek gondold magadat és milyen vagy leplezetlen igaz voltodban? Milyennek mutatod magadat az embereknek és milyennek látnak azok téged? Nyilvánvaló és rejtett életed, egyéniséged, szíved, lelked, gondolkozásod, érzésvilágod, jelmed, cselekedeted, elhatározásod, életirányod, otthonod, családod, feleséged, gyermekeid élete alapján elmondhatja-e az Isten, hogy te valóban az Ő szolgálója vagy, az evangéliumról szóló bizonyágtétel, élő prédikáció, Krisztus mindennapi bizonyágtévéje?

Mit teszel azért, hogy Isten dicsőségében találkozhass Jézussal? Hogyan tisztítod, formálsz, erősíted magadat, hogy benned mindennap meghaljon a lelkipásztorok sokféle bűne és megerősödjék a Krisztus? Mit jelent számodra a biblia? Mennyi kerül belőle szívedbe, mennyi az életedbe? Mit jelent neked az imádkozás? Mennyit beszélsz Istennel és miről beszélsz vele? Mennyit hallasz meg az Ő válaszából és mennyit teljesítesz belőle? Milyen az önvizsgálatod? Hogyan látod meg, miként ítéled meg bűneidet és mit csinálsz a te bűneiddel? Krisztus kegyelmét hirdető, szentségosztásra rendelt szolgáló, önmagad számára hogyan veszed Krisztus testét és vérét, mely számodra is élet, avagy halál, bűnbocsánat, avagy kárhozat?

Mit válaszolsz ezekre a kérdésekre?

Az evangélium tükrébe tekintünk s az önvizsgálat mélyen leverő bizonyosságai között a mélységből kiáltunk: Eredj el tőlem Uram, mert én bűnös ember vagyok!

Rajtunk senki, sem mi magunk, sem más valaki segíteni nem tud. Az emberi segítség minden elképzelhető módja elégtelen. Rajtunk nem segíthet, ha nagy fogadkozással újra felkészülünk szolgálatunkra, tanulunk, búvárkodunk, bibliát tanulmányozunk, lelkületünket tisztítjuk, erkölcsi alapra helyezkedünk, becsületesek és jók vagyunk. Sokkal mélyebben fekszik nyomorúságunk végzete.

Rajtunk egyedül az Isten segíthet. De bizonyos, hogy Isten tud és akar rajtunk segíteni. Kegyelemből lehajol hozzánk s Szentlelkével újra és újra alkalmassá akar tenni szolgálatunkra. Nyomorult szolgák vagyunk, de az Isten kegyelmes. Hűtlen szolgák vagyunk, de az Isten hű. Ha vele viaskodó hittel ostromlom: nem bocsátlak el, míg meg nem áldasz engem, akkor meghallgatja a lelkipásztorok állandó lélegzetvételét jelentő imádságomat: Jövel, Szentlélek Úristen! Ha az élet kenyerévé és élő kenyérré teszi számomra a Szentlélek az én üdvözítő Krisztusomat és engedem, hogy ezt állandó életerőként beiktassa életembe, akkor megtérő Péterként szolgálhatom az én Uramat Krisztusomat.

Megítéltetésünk elgondolásán nem tudunk változtatni. Isten világosan megállapított megbízása, erőnk fogyatékosága, szolgálatunk gyarlósága, életünk hiányossága következtében Isten ítélkezése csak kárhoztató lehet felettünk. Egyetlen lehetőségünk van csupán: Istenhez menekülünk. Kegyelembe kapaszkodunk, mint égdörgéses zivatarban az édesapjuk kezét szorongató gyermekek. Esdeklőn rátekintünk, mint a szerzett talentom számbavételénél felelősségre hívott egy talentumos szolga. Pírulva lehajtjuk fejünket, mint a szőlősgazda szuverén jutalmazási jogáról felvilágosított szőlőmunkás. Bűnbocsánatot, erőt, megtartást, kegyelmet kérünk.

Emeljük fel fejünket, mert nem kérünk hiába. Nyomorultak lehetünk, az Isten kegyelmes. Erőtlenek lehetünk, az Isten erős. Hűtlenek lehetünk, az Isten hű! Felemel, megerősít, lelkével szolgálatára újból kirendel.

Bizonyosként tudjuk, hogy képtelenek és méltatlanok vagyunk Isten dicsőségének szolgálására. De bizonyosként tudjuk azt is, hogy szolgálatunk útja elvezet a Nébó hegyére, a Pizga tetőjére, ahol Isten kegyelemből feltárja előttünk szolgálatunk gyarlóságának ködfelhőjén át az Ő dicsőségét.

Isten-országából, az ígértföldjéből, az evangélikus egyház történeti és lelki küldetéséből akkor végezzük el a reánk bízott elvégezhető munkát, ha a Léleknek engedelmeskedünk s annak erejével lélekben és hitben törhetetlenül, hűségesen állunk mi papok a Főpap előtt.

Kapi Béla.

Könyvtárban.

Scholz László: Inségeseknek szabadítója. A Fébé kiadásában egymásután jelennek meg értékes egyházi kiadványok. Legújabban Scholz László 256 oldalas prédikációs kötete. Scholz László az evangélikus teológiai irodalomnak egyik legtermékenyebb és leghivatottabb művelője, akinek az írásait mindig örömmel vesszük kezünkbe, mert tudjuk, hogy sokat kapunk tőle. Ebben a kötetben prédikációit adja közre. Izig-vérig való teológus áll ezek között a prédikációk mögött, aki jól megalapozott és kidolgozott teológiájára építi fel súlyos mondanivalóit úgy, hogy azokban mindig az Ige szólal meg határozottan és erőteljesen. Teológiai felkészültsége szerencsésen párosul kifejező írói készségével. Amit meglátott, ki is tudja fejezni. Mindig, minden alkalommal az Igét hirdeti. Kerül minden hatástkéltést. Nem akar más lenni, mint az Igének tolmácsa. Különösen figyelemre méltók temetési beszédei. Ezen a téren vétünk legtöbbet az evangélium ellen. Scholz László megmutatja hogyan kell koporsónál is evangéliumot hirdetni. Ne sajnálja senki ezt a 6.20 pengőt. Bőven megtérül azzal a lelki nyereséggel, igehirdetői megtermékenyüléssel, amit nyújt.

M.

Lic. H. Lauerer: Von der Kirche. Neuendettelsau, 1924. A Diakonissza Intézet kiadása. 81 oldal. A könyv, melynek szerzője a neuendettelsaui Diakonissza Intézet igazgatója, azokat az előadásokat tartalmazza, melyeket a szerző a beszéltetés előtt álló diakonisszáknak az egyházzól, közelebről az egyház és a diakonia szoros és szerves kapcsolatáról tartott. Már ezért is különös figyelmet érdemel ez a könyv éppen a mi részünkről, akik között eddig az egyháznak és a diakóniának a belső viszonya nem volt még elmélyedő, alapos vizsgálatnak a tárgya. Értékessé teszi a könyvvel való foglalkozást az egyház lényegének bibliai megalapozása és szigorúan hitvallásos, lutheri alapon való erőteljes kihangsúlyozása, nemkülömben az egyház történetének, jelenlegi helyzetének az Ige fényével való tiszta megvilágítása. Határozottan rámutat több helyen arra és ezt jó tisztán látnunk és a következményeit levonnunk, hogy a diakonia nem lehet egyház nélkül és viszont az egyház nem lehet diakonia nélkül. Az egyháznak meg kell mutatnia, hogy van ereje a szolgáló szeretetre. A diakonia az egyház életnyilvánulása. Mindaz, amit az egyházzól és az egyház diakóniájáról mond, bensőséges egyházszeretből fakad és vele a hitvallásos alapon álló Lőhének a gondolatvilágához és lelkületéhez vezet közel. Előadásaiban többször hivatkozik rá, különösen a Drei Bücher von der Kirche c. nagyon értékes könyvére, s előadásai során egyet mindjárt a legelején Lőhe nagy jelentőségének megmutatkozására szentel. A könyvet melegen ajánljuk a lelkésztestvérek figyelmébe. Nagy haszonnal olvassuk és olvasása által az egyháznak és az egyház diakóniájának a megértéséhez bizonyosan közelebb jutunk. Ez is a könyv célja. S erre mérhetetlen szükség van ma.

Lukács István.

Kérjük az előfizetések megújítását!